stichting
christelijk onderwijs
groningen

Jaarverslag en jaarrekening 2018

Stichting Christelijk Onderwijs Groningen

CSG ambities voor het onderwijs

Voorwoord **5**

1. Gegevens organisatie **6**

2. Verantwoording directeur/bestuurder **7**

2.1 Organisatie 7
2.1.1 Stand van zaken 7
2.1.2 Strategische positie in de regio 7
2.1.3 Christelijke identiteit 8
2.1.4 Onderwijsaanbod per vestiging 9
2.1.5 Samenwerking 9
2.1.6 Besturingsfilosofie 10
2.1.7 Horizontale verantwoording 11
2.1.8 Planning en beleidscyclus 11
2.1.9 Kwaliteitszorg 13
2.1.10 Huisvesting 13
2.1.11 ICT 14
2.1.12 Klachten 14
2.1.13 AVG 15
2.2 Onderwijsprestaties 15
2.3 Personeel en HRM 22
2.3.1 Personele bezetting 22
2.3.2 Kenmerken personeelsbestand 23
2.3.3 Verzuim en preventie 26
2.3.4 Beleid 27
2.3.5 Professionele ontwikkeling 27
2.4 Financieel bestuursverslag 29
2.4.1 Resultaatanalyse 30
2.4.2. Continuïteit en risico's 35
2.4.2.1 Vooruitblik 35
2.4.2.2 Kengetallen 35
2.4.3 Interne beheersing 36
2.4.4 Risicobeheersing en Eigen Vermogen 37

3. Medezeggenschapsraad **39**

4. Verantwoording Raad van Toezicht **41**

Jaarrekening 2018 met overige gegevens **46**

1. Algemeen **46**

1.1 Inleiding en algemene grondslagen 46
1.2. Grondslagen voor waardering Activa en Passiva 46
1.2.1 Materiele Vaste Activa 46
1.2.2 Vorderingen en overlopende activa 47
1.2.3 Liquide middelen 47
1.2.4 Algemene Reserve 47
1.2.5 Bestemmingsreserves 47
1.2.6 Voorzieningen 47
1.2.7 Kortlopende schulden 48
1.2.8 Overlopende passiva 48
1.2.9 Pensioenen 48
1.3 Grondslagen voor bepaling van het resultaat 49
1.3.1 Rijksbijdragen 49
1.3.2 Overige baten 49
1.3.3 Lasten 49
1.3.4 Financiële baten 49

2. Balans per 31 december 2018 (na resultaat verdeling) **51**

3. Staat van Baten en Lasten **52**

4. Kasstroomoverzicht **53**

5. Toelichting op de balans per 31 december 2018 **54**

5.1. Activa 54
5.1.1 Materiële vaste activa 54
5.1.2 Vorderingen 55
5.2 Passiva 57
5.2.1 Eigen vermogen 57
5.2.2 Voorzieningen 59
5.3 Kortlopende schulden 60
5.4 Model G verantwoording subsidies 61

6. Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen **62**

7. Toelichting op staat van baten en lasten **63**

7.1 Baten 63
7.1.1 Overheidsbijdragen 63
7.2 Lasten 65
7.2.1 Personele lasten 65
7.2.2 Afschrijvingslasten 66
7.2.3 Huisvestingslasten 66
7.2.4 Overige lasten 67

8. Financiële baten en lasten **69**

9. Verplichte toelichting **70**

10. Gebeurtenissen na balansdatum **76**

Overige gegevens **77**

Voorstel tot bestemming van het resultaat 81

Gegevens organisatie 81

Voorwoord

Het jaar 2018 laat in alle opzichten een bevredigend beeld zien. Dat betekent dat we met vertrouwen het jaar 2019 zijn ingegaan en dat we er van uitgaan dat we ook dat jaar goed zullen afsluiten.

In de eerste plaats geldt dat voor de onderwijsresultaten. Overall is op de CSG de onderwijskwaliteit prima. Alle vestigingen zitten boven de norm met hun driejaarsgemiddelde volgens de inspectie. In 2018 is het fundament onder de onderwijskwaliteit versterkt, als we kijken naar het driejaarsresultaat. Dat betekent niet dat we achterover kunnen leunen. Met name de slagingspercentages op een paar TL-opleidingen behoeven aandacht. Er is tevens geïnvesteerd in meer centrale sturing op onderwijskwaliteit(szorg). Die lijn zal in 2019 verder worden doorgetrokken.

In de tweede plaats zijn er goede resultaten in de bedrijfsvoering geboekt. Aan het eind van 2017 hebben we –eerder dan gedacht- een meerjarenbegroting zonder tekorten opgeleverd. Daarnaast zijn we er in 2018 in geslaagd het aanmerkelijk beter te doen dan begroot, zodat er in 2018 een positief resultaat ligt van 265K ten opzichte van een begroot resultaat van 2K. In de bedrijfsvoering wordt ook samenwerking gezocht met de andere besturen in het gebouw Eenrumermaar, namelijk VCOG (primair onderwijs) en SCSOG (speciaal onderwijs). Deze samenwerking heeft als doel om de bedrijfsvoering minder kwetsbaar , kwalitatief beter en waar mogelijk goedkoper te maken.

In de derde plaats zijn er goede vorderingen gemaakt in de samenwerking met andere scholen. Dat geldt zowel voor de samenwerking die gericht is op verbetering van onderwijs(aansluiting) met het primair onderwijs, als samenwerking die gericht is op het borgen van goede onderwijsvoorzieningen in Hoogezand, Winsum en Groningen-stad. Over Hoogezand heeft in 2018 besluitvorming plaatsgevonden met als gevolg dat deze vestiging op 1 januari 2020 ophoudt te bestaan. Het onderwijs wordt voortgezet onder het bestuur van Dr. Aletta Jacobs College.

Na het op orde brengen van de onderwijskwaliteit en de bedrijfsvoering, zal in 2019 veel aandacht uitgaan naar het toekomstbestendig maken van de configuratie van de stichting SCOG. Door de krimp in de Ommelanden is concentratie op de stad gewenst.

Eind 2018 is een begin gemaakt met een nieuw schoolplan. Dat zal in 2019 zijn definitieve vorm krijgen. Een duidelijke en ambitieuze koers zal de positie van CSG/SCOG versterken in het locale krachtenveld. Duidelijkheid en ambitie helpt leerlingen en medewerkers om maximaal te presteren. Graag wil ik aan het begin van dit jaarverslag leerlingen en medewerkers bedanken voor hun inzet in 2018. Een mooi jaarverslag is in de eerste plaats hun verdienste.

Nol Benders
directeur/bestuurder CSG/SCOG

1. Gegevens organisatie

Naam:	Stichting Christelijk Onderwijs Groningen
KvK-nummer:	40026490
Bezoekadres:	Eenrumermaar 4, 9735 AD Groningen
Postadres:	Postbus 9475, 9743 BG Groningen
Telefoonnummer:	050-5742766
Emailadres:	bestuur@csg.nl
Website:	www.csg.nl
Directeur/bestuurder:	Drs. A.L.M. Benders
Raad van Toezicht:	J.K. Lindemulder (voorzitter)
	Mr. J.F.H. Terpstra (secretaris)
	K.H.J. Antuma
	A.J. Bennink
	Drs. B.K.P. Poede-Steenbeek
	Drs. G. Vels

Doelstelling:

De stichting heeft tot doel het geven van voortgezet onderwijs op christelijke grondslag in Groningen en omgeving.

Governance:
De SCOG hanteert de code Goed Onderwijsbestuur VO van 2015. Deze code wordt door de Raad van Toezicht en het bestuur nageleefd. In het verslagjaar 2018 hebben er zich geen zaken voorgedaan die afwijken van de code.

2. Verantwoording directeur/bestuurder

2.1 Organisatie

2.1.1 Stand van zaken

De organisatiestructuur heeft in 2018 geen grote wijzigingen ondergaan. Er is tevredenheid over de inrichting van de organisatie. Beleidsvormend orgaan is het directieoverleg, waarin de vestigingsdirecteuren en de directeur bedrijfsvoering onder leiding van de directeur/bestuurder de belangrijkste vraagstukken bespreken. De directeur/bestuurder stelt het beleid vast, gehoord hebbende de opvattingen van de directeuren. Op deze wijze is er een goed evenwicht tussen enerzijds de centrale koers van CSG en anderzijds de vestigingsspecifieke ambities en vraagstukken.

2.1.2 Strategische positie in de regio

Demografische ontwikkeling
De stad Groningen kent een demografische ontwikkeling van 12% groei in de basisgeneratie tot 2030. Daaruit kunnen we met vier vestigingen putten. Buiten Groningen is er sprake van krimp van leerlingen, in Hoogezand met 18 % en in Winsum met 35% in genoemde periode. Omdat een aanzienlijk deel van onze populatie vanuit de Ommelanden komt om op onze stadse vestigingen onderwijs te volgen, zal de groei in de stad de krimp in de Ommelanden niet geheel neutraliseren.

Daling leerlingenaantal
Rekening houdend met bovenstaande, verwachten we een daling van het leerlingenaantal met ongeveer 1 % op jaarbasis. Op 1 oktober 2018 was de daling niet zichtbaar en stonden er exclusief vavo 3166 leerlingen ingeschreven bij de CSG. Ook de aanmeldingen voor 2019 laten een stabiel beeld zien voor dat jaar. Wel zal in de toekomst een substantiële daling plaatsvinden door de overdracht van de vestiging CSG Rehoboth aan het Dr. Aletta Jacobs College in Hoogezand. Ook in Winsum is de meest waarschijnlijke uitkomst dat deze vestiging wordt overgedragen aan een ander bestuur. In december 2018 is een haalbaarheidsonderzoek gestart naar de toevoeging van het Maartenscollege aan de Stichting SCOG. Bij positieve besluitvorming zal het aantal leerlingen van SCOG aanmerkelijk stijgen.

Samenwerking Ommelanden
CSG Rehoboth en CSG Winsum hebben verdere stappen gezet in de samenwerking met scholen in de regio. Vanwege de demografische ontwikkeling in de Ommelanden is het noodzakelijk om gezamenlijk met andere besturen te zoeken naar samenwerkingsvormen om in de regio een gevarieerd en kwalitatief sterk onderwijsaanbod te kunnen blijven garanderen.

Hoogezand
Inmiddels heeft dit in Hoogezand geleid tot het besluit om het onderwijs op CSG Rehoboth te beëindigen, formeel op 1 januari 2020. Feitelijk wordt al per 1 augustus 2019 gewerkt alsof Dr. Aletta Jacobs College al het voortgezet onderwijs in Hoogezand verzorgt. Daartoe gebruikt Aletta ook het gebouw van CSG Rehoboth. Het overgrote deel van de leerlingen klas 1 tot en met 3, dat in augustus 2018 het schooljaar is gestart op de Rehoboth heeft zich inmiddels ingeschreven bij Dr. Aletta Jacobs College. Een deel van het CSG personeel zal ook overstappen naar deze werkgever. Met dit alles komt een einde aan het bijzonder onderwijs in Hoogezand. Tegenover dat verlies staat de overtuiging dat daardoor een breed aanbod voortgezet onderwijs voor Hoogezand en omgeving gewaarborgd is.

Winsum
In Winsum zijn met de besturen van Terra en Hogeland College verkenningen uitgevoerd om samen te werken, met als uitkomst dat de drie besturen een sterke vmbo-onderwijsvoorziening willen positioneren in Winsum, met een complementair onderwijsaanbod. Dat zal uiteindelijk in 2023 zijn beslag krijgen. In de tussentijd zal er samenwerking worden aangegaan tussen CSG Winsum en Het Hogeland College Wehe den Hoorn. Najaar 2018 is het besluit genomen een samenwerkingsovereenkomst aan te gaan waarbij de leerlingen die zich aanmelden voor HHC Wehe den Hoorn hun onderwijs volgen samen met de leerlingen van CSG Winsum in ons gebouw in Winsum. Dat gebeurt op basis van een samenwerkingsovereenkomst waarbij het Hogeland College de leerlingen uitbesteedt aan CSG. Beide scholen zien voordelen in onderwijs en bedrijfsvoering door het zetten van deze stap. Uiteindelijk zal deze samenwerking worden omgezet in een definitieve keuze voor een van beide scholen en een van beide besturen.

Stad Groningen
De CSG is succesvol in het verbeteren van de onderwijsopbrengsten. Dat maakt haar concurrentiepositie op den duur sterker. Het versterken van de profilering van de vestigingen en het ‘uitventen’ van de onderwijsopbrengsten zijn prima pijlers om de bovengenoemde omvang vast te houden. In 2018 is extra energie gestoken in de marketing van CSG, met als gevolg dat er een lichte stijging is van het aantal leerlingen op de Groningse vestigingen, in plaats van een daling. Najaar 2018 heeft de stichting Carmel gevraagd of SCOG bereid is om het Maartenscollege inclusief Internationale School bestuurlijk over te dragen aan SCOG. Deze overdracht zou vanuit het perspectief van onze stichting een versteviging betekenen binnen de stad, met een extra onderwijsvoorziening in Haren, dat inmiddels formeel deel uitmaakt van de gemeente Groningen. Tegenover de verwachte krimp zou dit juist een uitbreiding betekenen van het aantal leerlingen binnen de stichting. Het haalbaarheidsonderzoek zal eind 2019 tot besluitvorming leiden over de bestuurlijke toevoeging van Maartenscollege en ISG.

2.1.3 Christelijke identiteit

Universele waarden
De CSG is een open christelijke school en biedt medewerkers, leerlingen en ouders ruimte voor een eigen invulling van de (christelijke) identiteit. In de CSG-vestigingen voelen mensen zich aangesproken door universele waarden als respect, waardering, zorg, aandacht en betrokkenheid. Aan deze waarden geven de vestigingen op eigen wijze een fundament, gebaseerd op de Bijbel. De medewerkers leven die waarden voor en dragen die uit.

Respect en waardering
In de praktijk van alledag betekent dit dat op alle CSG-scholen ieder individu als een uniek en waardevol mens wordt gezien, dat respect en waardering verdient. Het christelijke karakter van de school wordt verder zichtbaar in de dagopeningen, de kerst- en paasviering en in de inhoud van het vak godsdienst/levensbeschouwelijke vorming.

In 2018 heeft een oriëntatie plaatsgevonden van rvt, bestuur en directie op de vormgeving van identiteit, uitmondend in een vierjarig traject, zowel op vestigingsniveau els op CSG-niveau. Vanuit de identiteit wordt een herkenbare relatie gelegd met het pedagogisch klimaat in de school. Identiteit wordt dan zichtbaar in gedrag van medewerkers en leerlingen.

2.1.4 Onderwijsaanbod per vestiging

CSG Augustinus	Mavo, havo, atheneum, atheneum verrijkt. In de onderbouw worden talentstromen aangeboden
CSG Selion	Vmbo-bb, vmbo-kb, vmbo-tl, vmbo Facet-groepen met extra ondersteuning
CSG Kluiverboom	Vmbo-bb, vmbo-kb, vmbo-tl met mogelijkheden voor extra ondersteuning
CSG Rehoboth	Mavo, onderbouw vmbo-bb, vmbo-kb en havo
CSG Wessel Gansfort	Mavo, havo, atheneum, atheneum+
CSG WINSUM	Mavo, onderbouw vmbo-kb en havo

2.1.5 Samenwerking

Passend onderwijs

De CSG participeert in twee samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs. Het ene samenwerkingsverband bestrijkt de stad Groningen, het andere de Ommelanden. In deze samenwerkingsverbanden wordt het beleid met betrekking tot passend onderwijs vorm gegeven. In toenemende mate zullen ook de zorgmiddelen vanuit het samenwerkingsverband worden toegekend. Rechtstreekse financiering vanuit het rijk aan de school wordt omgezet naar financiering van en toedeling vanuit het samenwerkingsverband. In beide verbanden is de CSG zowel bestuurlijk als operationeel goed vertegenwoordigd. Alle CSG scholen hebben hun ondersteuningsprofiel uitgewerkt en rusten docenten toe om de kwaliteit van ondersteuning te verbeteren.

CSG Expertisecentrum

De CSG heeft een centraal punt waaruit de zes vestigingen diensten en advies kunnen betrekken op het gebied van passend onderwijs. Zo ontstaat cumulatie van kennis en ervaring die voor de school als geheel bruikbaar is. Medewerkers van het expertisecentrum worden ingezet op de vestigingen om ondersteuning voor de leerlingen optimaal vorm te geven. De kwaliteit van het Expertisecentrum wordt in toenemende mate gewaardeerd vanuit de vestigingen. Tegelijkertijd is het Expertisecentrum ook borging van kwaliteit in de ondersteuning door de CSG. Dit wordt juist ook vanuit de directie van beide samenwerkingsverbanden onderkend en biedt daardoor een extra zekerheid als het gaat om toekenning van ondersteuningsmiddelen aan de CSG. In 2018 is een nieuwe teamleider benoemd voor het expertisecentrum. Het expertisecentrum ressorteert onder de directeur van CSG Selion, die tevens de portefeuillehouder passend onderwijs is.

Samenwerking met vervolgonderwijs.

De initiatieven tot inhoudelijke samenwerking met andere schoolsoorten zijn voortgezet. Met MBO en HBO-instellingen in de stad Groningen worden door alle stadse CSG-vestigingen samenwerkingsactiviteiten vorm gegeven. CSG Wessel Gansfort werkt aan Grenzenloos leren samen met onze leerlingen en leerlingen en

studenten van Alfa-college, Noorderpoort en Hanzehogeschool. Vanuit CSG Augustinus is de samenwerking met Alfa-college sector techniek –gelegen aan dezelfde straat- versterkt. CSG Selion investeert in samenwerking met het mbo bij de praktijkvakken, in het bijzonder op het profiel BWI (Bouwen, Wonen, Interieur). CSG Kluiverboom biedt sinds 2017 het profiel Mobiliteit en Transport aan. Dit is mogelijk door samenwerking met Noorderpoort Automotive, Kluiverboom maakt gebruik van een docent van Noorderpoort en van de praktijkruimte van Noorderpoort aan de Bornholmstraat.

Samenwerking met toeleverend onderwijs

Inhoudelijke samenwerking met PO en SO staat hoog op de agenda en daarvoor is een aantal samenwerkingsactiviteiten uitgevoerd, met de stichtingen VCOG en SCSOG. Er zijn gezamenlijke audits met PO en SO uitgevoerd en er wordt samengewerkt rondom hoogbegaafde en handbegaafde leerlingen in het PO

Samenwerking op personeel gebied

Op personeel gebied is de samenwerking voortgezet met 3 andere besturen in de regio, te weten Vincent van Gogh College in Assen, Scholengemeenschap Ubbo Emmius in Stadskanaal e.o. en Roelof van Echten College in Hoogeveen. Deze samenwerking is gericht op mobiliteit van docenten om enerzijds de scholen te kunnen voorzien van kwalitatief goede en bevoegde docenten, anderzijds individuele docenten een beter loopbaanperspectief te bieden en ze daarmee te behouden voor het onderwijs in de regio. Daarnaast is in 2018 een pilot gestart met een ‘invallerspool’. De pilot was bedoeld om snel vervanging te hebben bij een aantal vakken, zonder daarbij gebruik te moeten maken van dure uitzendbureaus. Deze pilot is echter in de loop van dit jaar weinig succesvol gebleken en zal worden stopgezet.

Bedrijfsleven, scholing en ontwikkeling

Met het bedrijfsleven zijn er samenwerkingsprojecten in de sectoren techniek en economie. Op het gebied van scholing en ontwikkeling werkt de school samen met nascholingsinstituten en met de lerarenopleiding. Zowel de tweedegraads lerarenopleiding (NHL) als de eerstegraads opleiding (RUG) geven samen met ons de opleiding van leraren vorm.

Schoolbesturen

Alle schoolbesturen in Groningen zijn vertegenwoordigd in een breed bestuurlijk overleg. Dit overleg, onder regie van de wethouder, heeft als doel positieve impulsen aan het onderwijs te geven in het kader van projecten als het Groninger Onderwijspact en Groningen Onderwijsstad.

Daarnaast is CSG lid van het platform VO-MBO in de provincie Groningen. Dit platform heeft als doel onderwijsvoorzieningen in de provincie gezamenlijk overeind te houden, de aansluiting vo-mbo te verbeteren en besteedt in het bijzonder energie aan het in stand houden en verbeteren van het technisch beroeps onderwijs in de provincie.

2.1.6 Besturingsfilosofie

Verantwoordelijk voelen en zijn

De besturingsfilosofie van de CSG heeft als uitgangspunt dat een breed gedragen gevoel van ‘eigenaarschap’ de motivatie en prestatie verhoogt. Medewerkers en leerlingen die zich verantwoordelijk voelen en verantwoordelijk zijn maken de school tot wat hij is: een goede plek om te leren en te leven. Om dit te bereiken streeft de CSG ernaar verantwoordelijkheden laag in de organisatie te beleggen. Het adagium luidt: decentraal, tenzij!

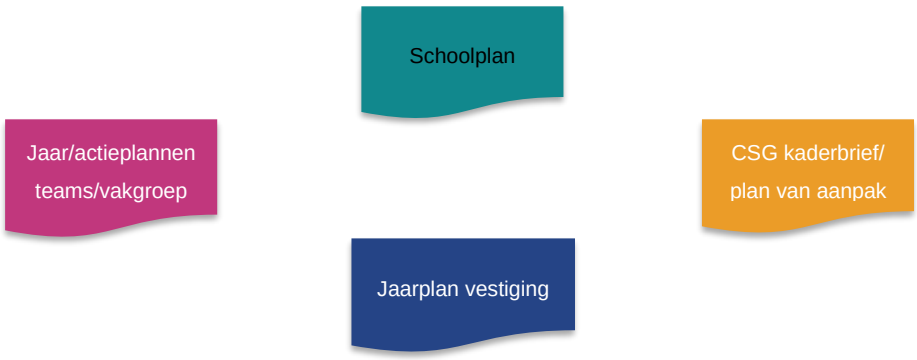
Koers bepalen
De vestigingsdirecties zijn verantwoordelijk voor de onderwijskundige koers van hun vestiging, maar niet dan nadat daarover uitvoerig is gecommuniceerd met de betrokken specialisten: de leraren. Als het gaat om het specifieke opleidingen-aanbod per vestiging is afstemming met het totaal van de CSG noodzakelijk om onderlinge concurrentie te voorkomen.

Overleg directeur-bestuurder en vestigingsdirecteuren
Voor het vaststellen van CSG-beleid wordt gebruik gemaakt van de inbreng van de verschillende vestigingen. Dat gebeurt in het overleg tussen centrale directie, directeur bedrijfsvoering en vestigingsdirecteuren. Dit overleg vindt maandelijks plaats en bestrijkt alle beleidsgebieden onderwijs, financiën, huisvesting, hrm, ict en kwaliteitszorg.

2.1.7 Horizontale verantwoording

De school hecht aan horizontale verantwoording bij de 'klant' (leerlingen en ouders). De school presenteert zich bij Scholen op de Kaart en bij Vensters voor Verantwoording. Op de vestigingen zijn ouderpanels / ouderraden actief, waarmee de vestigingsdirectie regelmatig overleg voert. De bestuurder praat jaarlijks op alle vestigingen met een delegatie van ouders en leerlingen om vast te stellen waar verbeterpunten kunnen worden gerealiseerd. Daarnaast worden diverse enquête-instrumenten gebruikt om tevredenheid van ouders en leerlingen in beeld te brengen.

2.1.8 Planning en beleidscyclus

Schoolplan
In januari 2015 is het schoolplan vastgesteld. Daarin is voor de komende jaren vastgelegd wat de ambities zijn voor de CSG. Deze ambities zijn breed geformuleerd en worden in het schoolplan omgezet in streefdoelen voor de komende planperiode.
De volgende ambities zijn per vestiging uitgewerkt:

Werken met waarden
Werken vanuit je hart, oprechte aandacht voor en dialoog over wat van waarde is voor leerlingen, medewerkers, de school en de samenleving. Dat is de basis voor ons handelen, de keuzes die we maken, de inrichting van het onderwijs en hoe we met elkaar omgaan binnen de school. Daarbij stellen we nadrukkelijk de vraag hoe de christelijke identiteit vorm krijgt binnen het werken met waarden.

Voeden van verschillen:
Er is aandacht voor verschillen omdat iedere leerling uniek is in wie hij is, wat hij kan, hoe hij leert en waaraan hij behoefte heeft. In ons onderwijsaanbod en de didactische aanpak wordt rekening gehouden met die verschillen en tevens gebruik gemaakt van de verschillen tussen leerlingen onderling en medewerkers onderling. Op deze manier kunnen we elkaar voeden en verrijken.

Benutten van potentieel
De school heeft een focus op resultaten. Het potentiele leer- en denkvermogen van leerlingen en medewerkers wordt aangesproken, benut en tot ontwikkeling gebracht. Daarmee zorgt de school er voor dat de opbrengsten op peil blijven.

Reflecteren in actie
Leerlingen kunnen hun weg vinden in een wereld die sneller dan ooit verandert. Zij zijn in staat om hun voelen, denken en handelen in verschillende situaties op basis van reflectie bij te stellen. Daartoe worden vaardigheden gestimuleerd bij leerlingen als: creativiteit, probleemoplossend vermogen, divergent denken, communiceren, kritisch denken, zelfreflectie en zelf lerend vermogen.

Uitdagen en ondersteunen
Eisen stellen aan leerlingen en er voor zorgen dat ze hun grenzen verleggen en prestaties afleveren die boven verwachting liggen. Daarbij wordt passende ondersteuning geboden die bijdraagt aan succeservaringen en daardoor aan een positief zelfbeeld.

Verbinden met buiten
Ieder kind is onderdeel van de wereld en moet in de wereld kunnen zijn, zich tot de wereld kunnen verhouden en mee kunnen doen. Het is belangrijk dat leerlingen een bijdrage kunnen leveren aan en een verbinding kunnen aangaan met de samenleving. Om dit te bereiken is het noodzakelijk om de wereld binnen de school te halen en de leerling buiten de school ervaring te laten opdoen.

Nieuw schoolplan
Inmiddels wordt gewerkt aan een nieuw schoolplan dat in 2019 wordt vastgesteld.

Jaarplan
De ambities en streefdoelen uit het schoolplan zet elke vestiging om naar concreet meetbare doelen in de jaarplannen voor de komende 4 jaar. Elke vestiging kan daarbij uitvoeringskeuzes maken die passen bij de eigen leerling populatie en faseren in tijd.
De vestigingsdirecteur schrijft voorafgaand aan het nieuwe schooljaar, op basis van het schoolplan en de begroting, een jaarplan voor de vestiging. De directeur bestuurder stelt dit vast nadat hij advies van de directeur bedrijfsvoering heeft ontvangen in relatie tot de bedrijfsvoering. Het is een richtinggevend document voor het werken binnen de vestiging. De vestigingen evalueren het jaarplan met alle medewerkers. De voortgang wordt regelmatig gemonitord door de directeur/bestuurder. Vestigingsdirecteuren leggen aan het eind van het jaar verantwoording af aan de DB. De jaarplannen lopen volgens de ritmiek van het schooljaar.

Functioneren directeur- bestuurder
De remuneratiecommissie van de Raad van Toezicht heeft in het jaar 2018 het functioneren van de directeur bestuurder met hem besproken. Op verzoek van de directeur-bestuurder vinden er twee gesprekken plaats, een voortgangsgesprek en een beoordelingsgesprek. Het oordeel was positief.

De beoordeling gebeurt aan de hand van een concrete resultaatomschrijving op schooljaarniveau voor de directeur bestuurder. Daarin zijn de volgende resultaatgebieden geformuleerd: onderwijs en kwaliteitszorg, financiën, hrm, toekomstscenario CSG, identiteit, ict, bestuursbureau.

2.1.9 Kwaliteitszorg

Gezamenlijke CSG overgangsnormen

Jarenlang hebben alle CSG vestigingen hun eigen overgangsnormen gehanteerd. In de praktijk betekende dit dat elke school zijn eigen afspraken had over de mate van strengheid van de normen, de bespreekmarge en de op- en afstroomeisen voor de leerlingen. In schooljaar 2017-18 is er na gezamenlijk overleg gestart met gemeenschappelijke overgangsnormen voor alle CSG scholen. Dit betekent dat de leerlingen uit vergelijkbare afdelingen en leerjaren op de diverse scholen vanaf dat moment op dezelfde manier beoordeeld worden bij de overgang naar een volgend leerjaar. Eind 2017-18 zijn de overgangsnormen geëvalueerd en zonder grote aanpassingen overgenomen voor het schooljaar 2018-19.

Jaarlijkse audits

In de maanden februari en maart 2018 zijn er audits gehouden op de vestigingen CSG Winsum, CSG Rehoboth en CSG Selion. Deze keer hebben er relatief veel jonge (nieuwe) docenten meegedaan als auditor. Op de studiedag in december, als voorbereiding, zijn alle facetten van het auditeren aan de orde geweest. Bijzondere aandacht was er voor het observeren van lessen met behulp van het ICALT instrument. Ook voor de eigen lestaak biedt deze kennis meerwaarde. Docenten zijn over het algemeen enthousiast over hun taak als auditor.

Overleg examensecretarissen

Als voorbereiding op het Centraal Examen (CE) vindt er drie keer per schooljaar overleg plaats tussen de examensecretarissen van de CSG scholen. Nu de complexiteit bij de organisatie van de examens de laatste jaren flink is toegenomen, is dit overleg in de vorm van het uitwisselen van kennis steeds belangrijker geworden. Er gaat een preventieve werking vanuit waardoor de kans op fouten bij examens wordt gereduceerd.

Vensters voor verantwoording

Voor (toekomstige) leerlingen en ouders zijn de prestaties van de verschillende middelbare scholen tegenwoordig goed zichtbaar in Vensters voor Verantwoording. Toekomstig brugklassers en hun ouders gebruiken deze site bij het beoordelen en de vergelijken van scholen in de buurt. Het is een van taken van de kwaliteitszorgmedewerkers op de vestigingen om deze gegevens up-to-date te houden. Ook zijn de uitkomsten van de enquête over sociale veiligheidsbeleving van onze leerlingen hier te vinden.

2.1.10 Huisvesting

In 2018 is er qua huisvesting voor de CSG niets ingrijpend gewijzigd. Er wordt regulier onderhoud gepleegd aan de gebouwen. Op gemeentelijk niveau ontstaat er meer helderheid over de totstandkoming van het Integraal Huisvestingsplan. Er wordt door een werkgroep een houtskoolschets uitgewerkt voor alle schoolgebouwen in de gemeente Groningen. Via diverse overlegorganen wordt aandacht gevraagd voor de positie van CSG Augustinus.
In diverse gebouwen is bij de vervanging van de verlichting gekozen voor energiezuinige LED-verlichting. Op het gebouw Wessel Gansfort zijn zonnepanelen geïnstalleerd. Bij elke vervangingsvraag in de gebouwen wordt nagegaan of er een energiezuinigere variant mogelijk is.

2.1.11 ICT

De CSG ziet dat de inzet van ICT in de klas de kwaliteit van de lessen kan vergroten en de resultaten van de leerlingen kan versterken. In 2017 zijn de kaders waarbinnen de vestigingen een eigen invulling kunnen geven aan het gebruik van ICT in de lessen vastgesteld. Om dit te stimuleren is er een groep Kritische ICT Liefhebbers (KICTL) in het leven geroepen. Zij zijn de denktank en de stimulators op de eigen locatie. De KICTL zoeken antwoorden op de twaalf gestelde doelen geformuleerd in het CSG beleid. De portefeuillehouder ICT is voorzitter van het KICTL en maakt de verbinding naar de vestigingsdirecteuren.

Binnen de vestgingen is de vraag naar meer apparaten in 2018 ingevuld, door naast de traditionele infrastructuur gebaseerd op Microsoft Windows, Chromebooks in te zetten. Na een succesvolle pilot in de eerste maanden van 2018 worden er nu 700 Chromebooks op de vestigingen gebruikt.

Het beheer van de netwerkinfrastructuur is in 2018 uitbesteed aan een externe partij, Het geavanceerde netwerk vraagt om specialistische kennis. De externe partij wordt functioneel aangestuurd vanuit de afdeling ICT.

De CSG ziet dat cloud oplossingen in het onderwijs geen hype zijn. In 2018 is er een cloud first beleid geformuleerd. De komende jaren zullen de vernieuwingen en veranderingen in infrastructuur gericht zijn op het gebruik van cloud.

2.1.12 Klachten

Klachtenregeling

De CSG heeft een klachtenregeling die te vinden is op haar website. In 2018 zijn bij het bevoegd gezag de volgende klachten ingediend en als volgt afgehandeld:

aantal	indiener	onderwerp	resultaat
1	Ouder / leerling	Intimidatie	Afgehandeld door de bestuurder. De klacht is ongegrond.
1	Ouder/leerling	Bezwaar tegen verwijdering	Afgehandeld via de commissie Onderwijsgeschillen. De klacht is gegrond.
1	Ouder / leerling	Onvoldoende inspanning van de school i.v.m. ongewenst gedrag door medeleerling	Afgehandeld door de bestuurder. De klacht is ongegrond.
1	Personeelslid	Intimidatie	Afgehandeld met behulp van externe vertrouwenspersonen en externe onderzoekscommissie. Klacht (deels) gegrond

2.1.13 AVG

Sinds mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensverwerking van toepassing. De CSG heeft in 2018 de noodzakelijke formele stappen gezet om te voldoen aan de wetgeving. Tevens is er gewerkt aan bewustwording van het personeel op dit terrein. Er is een functionaris gegevensbescherming (FG) benoemd en per vestiging een privacy coördinator (PC) aangewezen. Daarnaast is er een intranetsite waarop alle noodzakelijke documenten te vinden zijn. Er is een beleidsplan AVG vastgesteld met daaraan gekoppeld een implementatieplan. In 2018 zijn de eerste noodzakelijke protocollen vastgesteld.

2.2 Onderwijsprestaties

Aan het eind van deze paragraaf zijn de onderwijsprestaties van 6 CSG vestigingen over 2018 zichtbaar. Het oordeel van de inspectie betreft de schooljaren 15-16, 16-17 en 17-18. Bij alle vier de indicatoren gaat het om een driejaargemiddelde.

Het totaalplaatje van de onderwijsprestaties binnen de CSG ziet er in 2018 florissant uit. Alle indicatoren op alle zes vestigingen zijn voldoende. De onderbouwsnelheid bij CSG Winsum, simpel gezegd hoelang leerlingen er over doen om van de brugklas in klas 3 te belanden, was vorig jaar onvoldoende maar is door het wegvallen van het “slechte” resultaat uit 13-14 nu wel voldoende. Daarentegen moet er wel aandacht zijn voor de onderwijspositie bij CSG Winsum, die al drie jaar op rij daalt. Er zijn vermoedelijk teveel leerlingen die er met oorspronkelijk havo advies toch voor kiezen de tl-opleiding te gaan doen om zo op de vestiging te kunnen blijven.
Daarnaast is het negatieve oordeel over de onderwijspositie bij CSG Selion, dat gebaseerd was op foutieve cijfers over 14-15, nu uit de boeken omdat dit schooljaar niet meer meetelt voor het oordeel van de inspectie over 2018.

De examenresultaten van 2018 waren overall minder dan in 2017. Met name de TL-afdelingen van CSG Augustinus, CSG Wessel Gansfort en CSG Rehoboth vielen in 2018 tegen. Na analyse en aanpak hopen wij in 2019 op een betere afsluiting. Op CSG Rehoboth zal dat overigens het laatste examen zijn, aangezien op deze vestiging het onderwijs formeel niet meer door CSG maar door Dr. Aletta Jacobs College wordt verzorgd.
Wat verder opvalt is de stijgende lijn bij CSG Kluiverboom en CSG Selion. Beide vestingen hebben een stabiel onderwijsklimaat weten te creëren voor de leerlingen dat goede resultaten in de hand werkt.

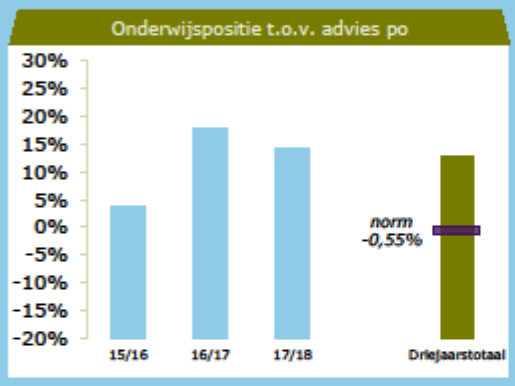
Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

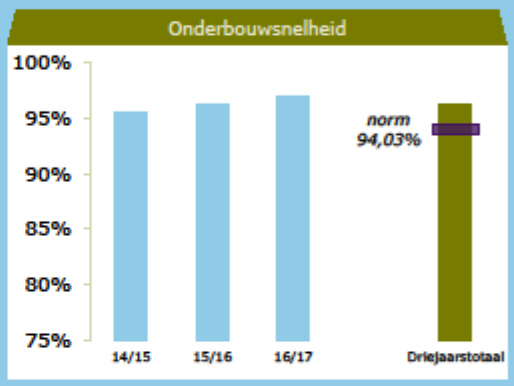
Onderwijsresultaten 2018

CSG Wessel Gansfort 9731 BW Groningen 14RP-0

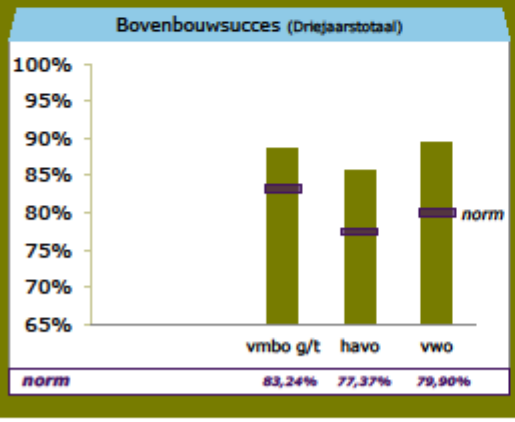
Stichting Christelijk Onderwijs Groningen

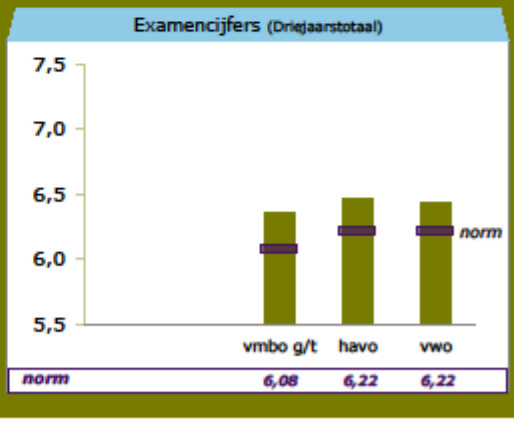
ONDERBOUW

BOVENBOUW

Berekend oordeel	VMBO G/T	HAVO	VWO
	voldoende	voldoende	voldoende

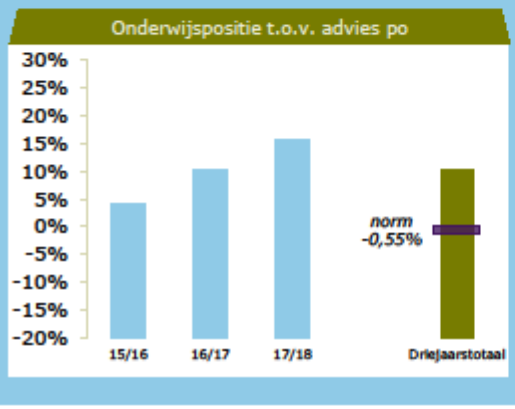
Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

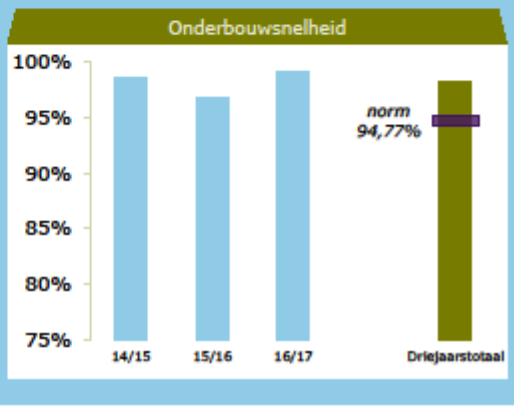
Onderwijsresultaten 2018

CSG Augustinus 9726 GP Groningen 14RP-1

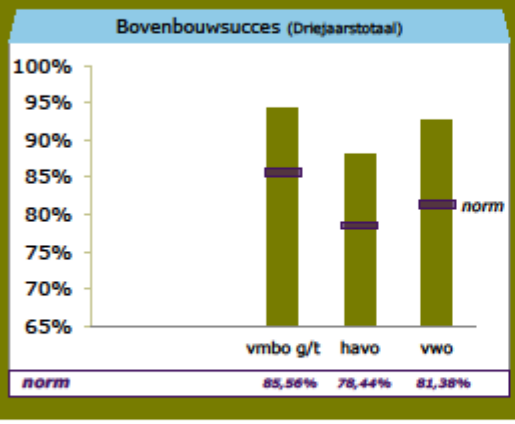
Stichting Christelijk Onderwijs Groningen

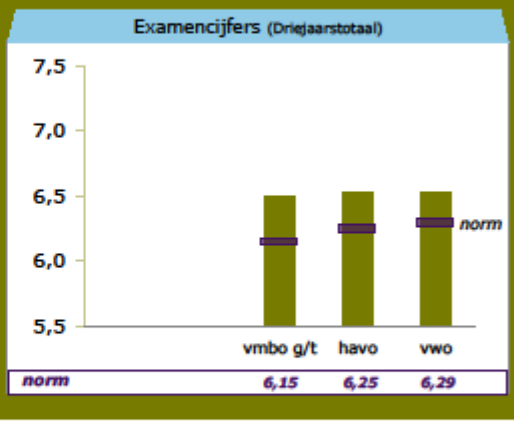
ONDERBOUW

BOVENBOUW

Berekend oordeel	VMBO G/T	HAVO	VWO
	voldoende	voldoende	voldoende

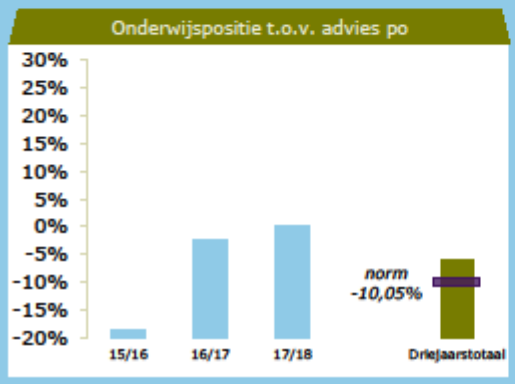
Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

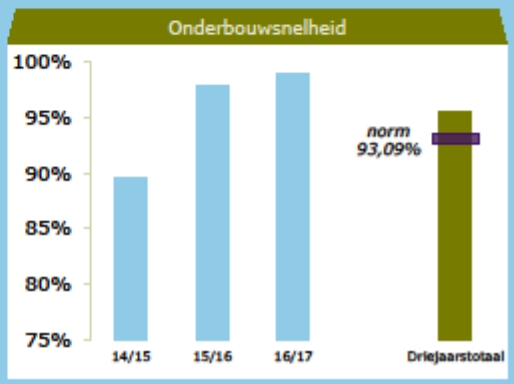
Onderwijsresultaten 2018

CSG Kluiverboom 9732 KZ Groningen 14RP-2

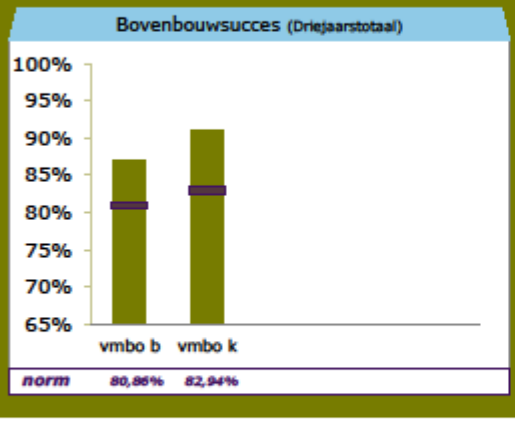
Stichting Christelijk Onderwijs Groningen

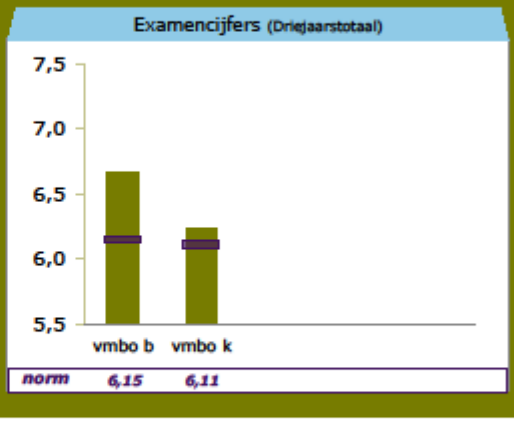
ONDERBOUW

BOVENBOUW

Berekend oordeel	VMBO B	VMBO K
	voldoende	voldoende

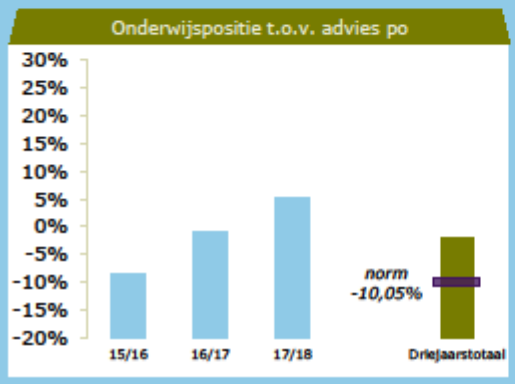
Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

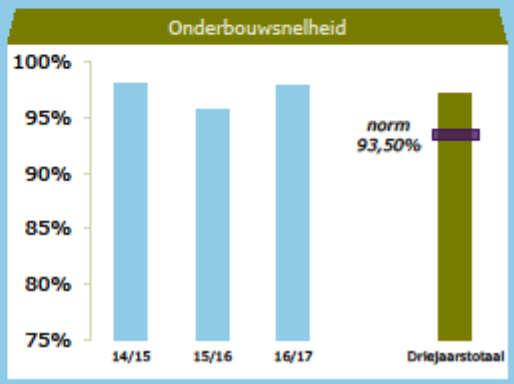
Onderwijsresultaten 2018

CSG Selion 9743 BG Groningen 14RP-3

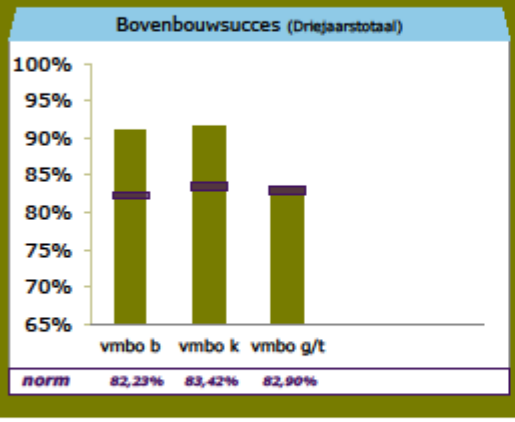
Stichting Christelijk Onderwijs Groningen

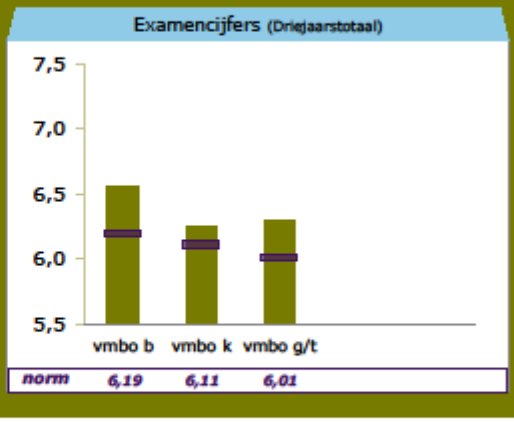
ONDERBOUW

BOVENBOUW

Berekend oordeel	VMBO B	VMBO K	VMBO G/T
	voldoende	voldoende	voldoende

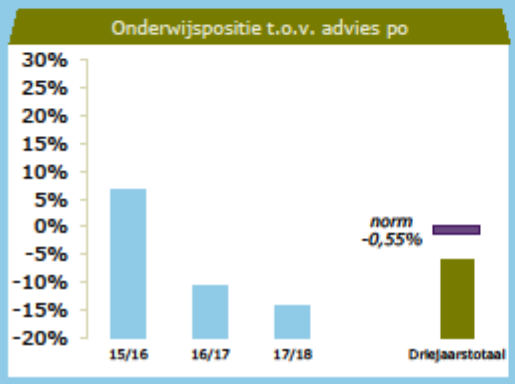
Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

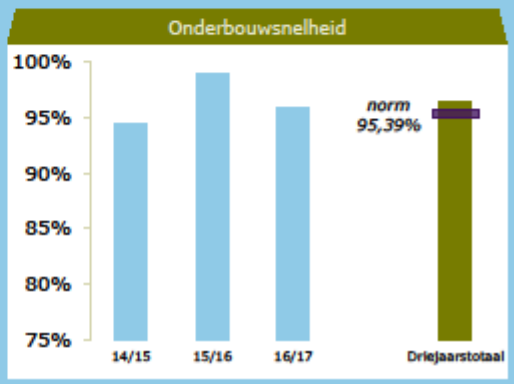
Onderwijsresultaten 2018

CSG Winsum 9951 HX Winsum Gn 14RP-4

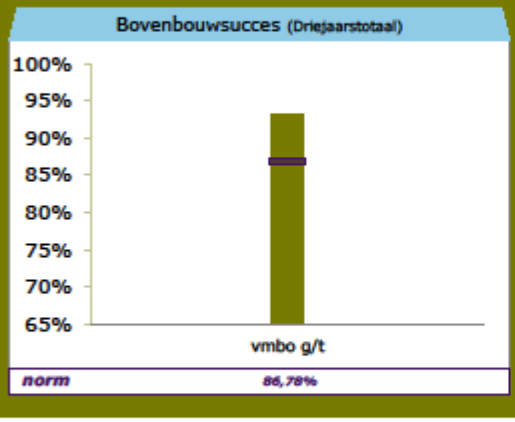
Stichting Christelijk Onderwijs Groningen

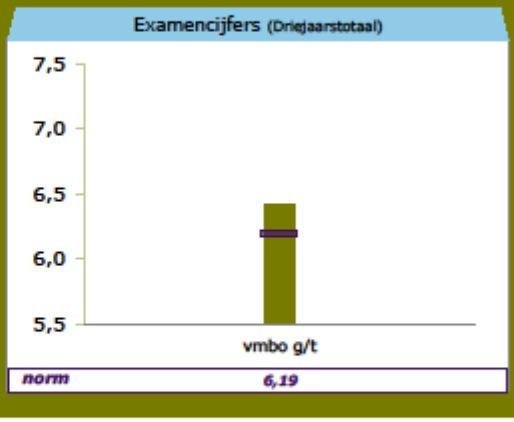
ONDERBOUW

BOVENBOUW

Berekend oordeel

VMBO G/T

voldoende

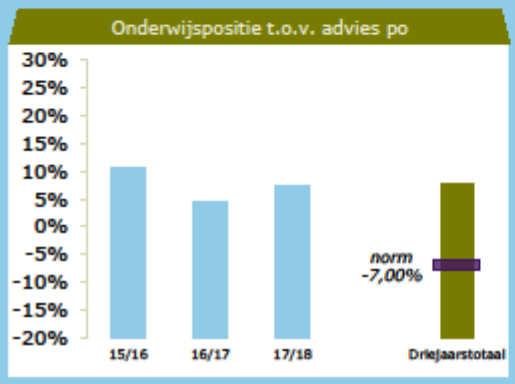
Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

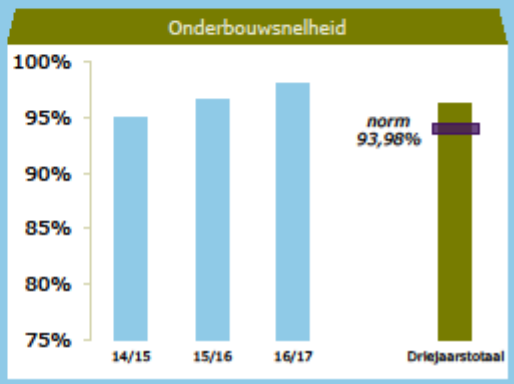
Onderwijsresultaten 2018

CSG Rehoboth 9602 AB Hoogezand 14RP-5

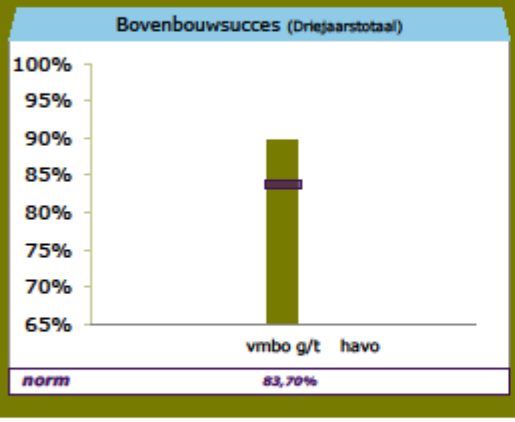
Stichting Christelijk Onderwijs Groningen

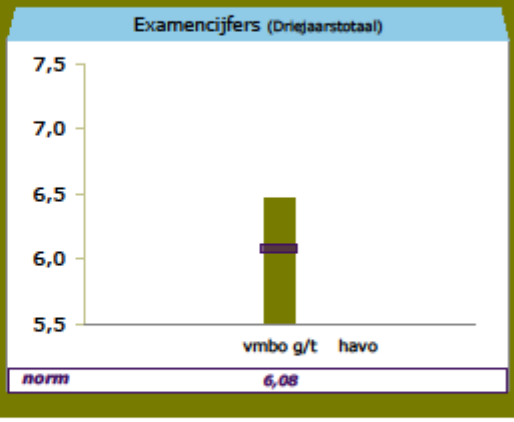
ONDERBOUW

BOVENBOUW

Berekend oordeel	**VMBO G/T**	**HAVO**
	voldoende	geen oordeel

2.3 Personeel en HRM

2.3.1 Personele bezetting

Onderwijs is mensenwerk! De Christelijke Scholengemeenschap Groningen (CSG) wil inhoud en vorm geven aan aantrekkelijk, kwalitatief hoogwaardig en passend onderwijs in Groningen en omstreken. Daarvoor is ons personeel van groot belang. We zijn blij dat we aan onze medewerkers die hun bevoegdheid gehaald hebben, een contract voor onbepaalde tijd hebben kunnen geven.
Gezien de ontwikkelingen in de organisatie is er bij de formatie voor 2018/2019 heel zuinig omgegaan met het uitgeven van contracten voor onbepaalde tijd, om de flexibiliteit van de organisatie voor nu en de nabije toekomst te bewaken.
Er zijn geen grote verschuivingen geweest in de personele bezetting van de CSG.

Mobiliteit
Mobiliteit is er in verschillende vormen. Enkele medewerkers hebben vrijwillige mobiliteit aangevraagd naar een andere organisatie (waaronder WINNN** partners) en zo mogelijk werden zij hierin gesteund door de leidinggevende of het hoofd hrm. Enkele medewerkers hebben ontslag genomen en zijn elders gaan werken. Deze mobiliteit gaf ruimte aan vaak nieuw jong personeel dat binnen de CSG mag groeien naar een functievolwassen medewerker.
Wisselingen vonden plaats binnen het bestuursbureau op de afdeling financiële administratie en bij de receptie. Verder waren er wisselingen in de functiegroep onderwijzend personeel.
** WINNN: samenwerking tussen 4 christelijke noordelijke vo-besturen.

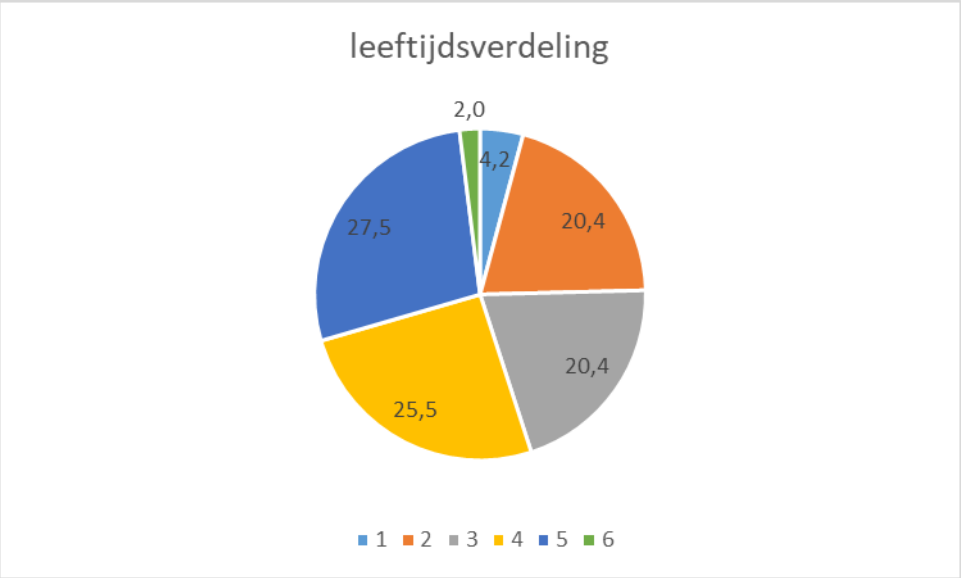
Formatie
In een nieuwe samenstelling van het formatieteam, maar middels de vertrouwde methode heeft het formatieproces geleid tot een zorgvuldige afstemming van lesvraag, taakruimte én de beschikbare menskracht. Docenten werden efficiënt ingezet binnen de formatieruimte, zowel op lesgevende taken als de nodige andere (school-)taken. De gezonde balans tussen de formatieruimte voor onderwijzend en onderwijsondersteunend personeel, inclusief directie, is gehandhaafd. Het percentage directie : onderwijsondersteunend personeel : onderwijzend personeel (incl. toa, studiebegeleiders en docentassistenten) benadert de benchmark 5 : 16 : 79.

Werkdruk
In de huidige CAO is afgesproken dat de lessentaak in het schooljaar 2019-2020 verminderd wordt. Over de invulling van deze vermindering heeft overleg plaatsgevonden tussen directeur/bestuurder en pMR en tussen vestigingsdirecteuren en hun team. Het is niet gelukt om een schoolbrede afspraak hierover te maken, zodat er op de vestigingen verschillende oplossingen zullen worden toegepast. Dat betekent tevens dat niet alle vestigingen het komende schooljaar al met de verminderde lessentaak kunnen werken.
Op vestigingsniveau wordt bij de organisatie en de toedeling van taken gezocht naar oplossingen waarbij de werkdruk zoveel mogelijk wordt gespreid. Substantiële reductie van werkdruk zal alleen mogelijk zijn indien de personele bekostiging in het vo aanmerkelijk wordt verhoogd.

2.3.2 Kenmerken personeelsbestand

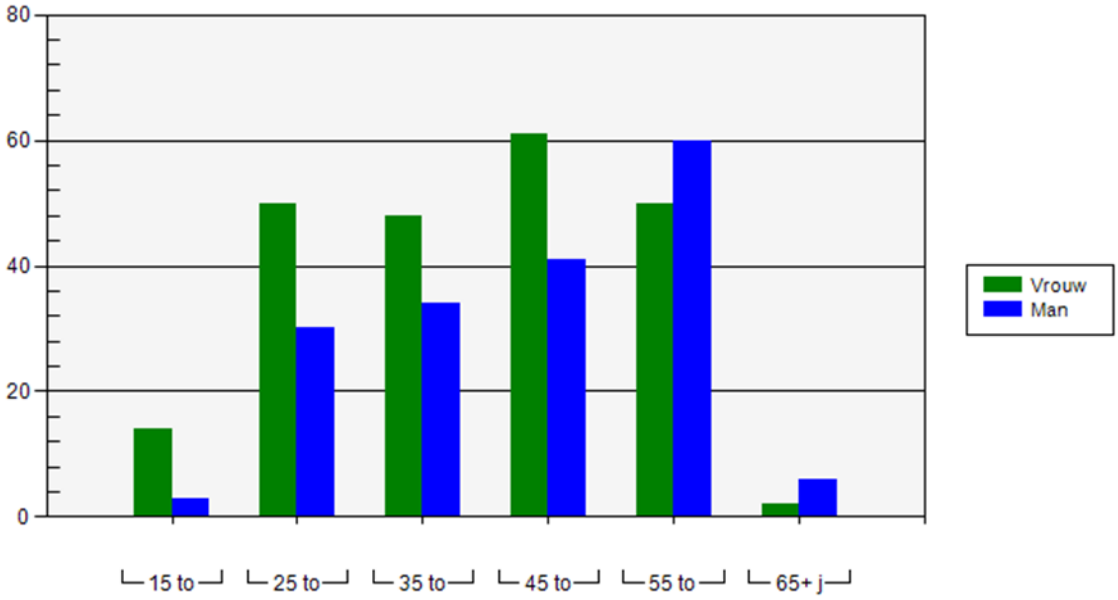
Leeftijdsopbouw

We hebben als CSG afscheid mogen nemen van enkele oudere medewerkers en we hebben enkele jongere medewerkers aan ons weten te binden. De gemiddelde leeftijd van de medewerkers in de organisatie in oktober 2018 was circa 45,8 jaar.

1	15 – 24 jaar	4	45 - 54 jaar
2	24 - 34 jaar	5	55 – 64 jaar
3	35 - 44 jaar	6	65+ jaar

De leeftijdsverdeling over de seksen, dus het aantal mannen (blauw staafje) en vrouwen (groen staafje), per leeftijdscategorie is weergegeven in onderstaande tabel. Er is een splitsing gemaakt naar leeftijdscategorie per 10 jaar.

Er is zichtbaar dat er in de leeftijdscategorieën 15 tot 54 meer vrouwen dan mannen binnen het onderwijzend personeel actief zijn. Dit past binnen het maatschappelijke beeld van feminisering van het onderwijs.

Functiemix

Eind 2018 is de functiemix opnieuw in kaart gebracht. Hierbij zijn alleen de docenten met inzet op reguliere uren betrokken (zoals ook bij eerdere inventarisaties). De functiemix is als volgt:

LB	61,5 %
LC	13,7 %
LD	24,8 %
Functiemixwaarde (2*LD + 1*LC)	63

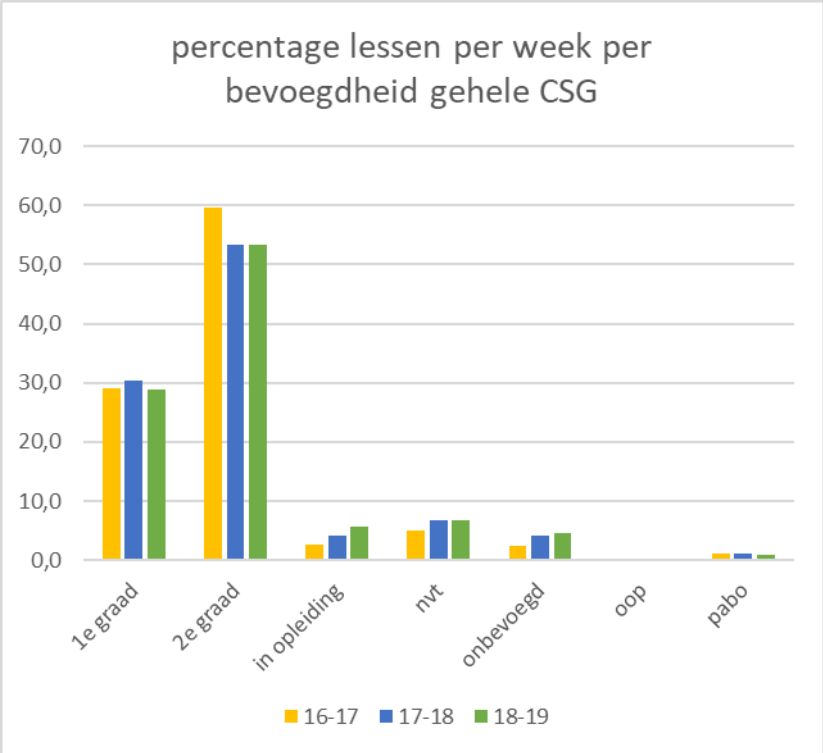
NB. er is in de functiemix rekening gehouden met twee medewerkers met een 15 jaarsvooruitzicht op basis van de HOS-regeling (2 LC docenten), één medewerker die LD toelage ontvangt (LB docent) en met één teamleider aan wie op het moment van de nulmeting een LD functie is uitgegeven (LD docent).

Ten opzichte van de maatwerkafspraak van een minimale realisatie van 36% van de doelstelling uit 2014, betekent dit een te laag functiemixpercentage, namelijk van 34%. Bij een hoger percentage LD of LC ten opzichte van de functiemixverdeling, kan er uitruil plaatsvinden binnen een aangegeven bandbreedte. Hiervan is gebruik gemaakt bij deze inventarisatie. Het is mogelijk om maximaal 3% LD uit te ruilen tegen 6%LC (en vice versa). De hier toegepaste verschuiving valt dus buiten de bandbreedte van plus of min 3% LD versus 6% LC en wel 0,8% LC. Dat komt overeen met 1,6 fte LC functiemixruimte. Deze ruimte zal in 2019 ingevuld gaan worden.

Bevoegdheid van docenten

Hoewel de kwaliteit van de gegeven lessen niet altijd samenhangt met het feit of iemand bevoegd is, streeft de CSG naar een situatie waarin alle lessen door bevoegd personeel gegeven worden. Daarom is het personeelsbeleid gericht op het vinden, binden en boeien van bevoegd personeel.

Daar waar personeel (nog) onbevoegd is, wordt het gestimuleerd een bevoegdheid te halen ofwel de studie af te ronden met een diploma dat leidt tot een onderwijsbevoegdheid.
De meeste medewerkers hebben een eerste- of tweedegraadsbevoegdheid. Enkele medewerkers zijn met hun pabodiploma onderbevoegd. Zij worden ingezet binnen de onderbouw van het vmbo omdat daar de pedagogische relatie doorslaggevend is. In 2018 heeft één medewerker gebruik gemaakt van het verkorte traject tot het behalen van een brede vmbo onderbouwbevoegdheid.
Daarnaast is er een andere groep onderbevoegd. Dit betreft de groep docenten die naast het vak waarvoor ze bevoegd zijn, andere vakken geven. Dit gebeurt om dezelfde reden en is een weloverwogen keus in het belang van de (lwoo-) leerling.
Als laatste zien we dat de nieuwe vakken binnen het vmbo, zoals PIE (produceren, installeren en energie) of BWI (bouwen, wonen en inrichten) gegeven worden door zeer bekwame docenten met een bevoegdheid die voorheen toereikend was. De eerste lichting bevoegde docenten voor deze vakken moet nog van de opleiding komen.
De onbevoegde docenten in onze organisatie die structureel ingezet worden op reguliere uren, volgen een opleiding conform een studieplan. In totaal zijn er 270 OP medewerker bij de CSG in dienst op reguliere uren. Het percentage lessen dat (on-)bevoegd gegeven wordt staat in de grafiek.

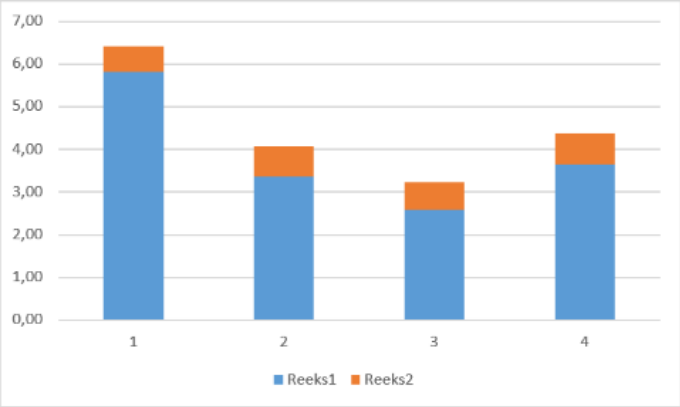

NB:
n.v.t: lessen waar geen bevoegdheid voor is, nl. talentstroom, mentorles, ondersteuningsles, LOB.
Onbevoegd: inclusief onderbevoegd (bevoegd voor ander vak / bevoegd voor voorloper van nieuw vmbo vak). OOP: bv. ICT les

2.3.3 Verzuim en preventie

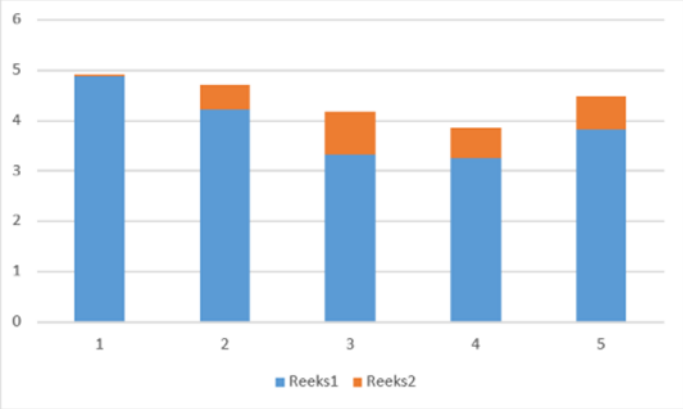
Verzuimcijfers

Het verloop van het verzuim in 2018 voor de gehele CSG per kwartaal is hieronder weergegeven.
In de winter van 2018 had Nederland, en de CSG ook, te kampen met een hevige griepepidemie.

1	Verzuim % 1e jaar (blauw)	1+2	Totaal verzuim
2	Verzuim% 2e jaar (oranje)	NB.	Verzuim% exclusief vangnet

Het is daarom ook dat de dalende lijn van de afgelopen jaren geen stand heeft gehouden. Hieronder is de meerjarentrend van 2014 (1) tot en met 2018 (5) te zien.

Verzuimbeheersing

Hoewel er nog actief gestuurd wordt op het verzuimgedrag van medewerkers, is er een stijging geweest van het verzuim in 2018. Dit is voor wat betreft het kortdurende verzuim (tot 1 jaar) te wijten aan de griepepidemie. Voor het langdurig verzuim heeft de CSG helaas te maken met enkele medewerkers die niet-werkgerelateerd langdurig (chronisch) ziek zijn.
Het vroegtijdig signaleren, interveniëren én demedicaliseren van het verzuim leidt tot verzuimcijfers die een beter inzicht geven in het daadwerkelijke verzuim door ziekte. Leidinggevenden pakken hun rol om samen met hun medewerkers te werken aan een spoedig herstel. De afdeling hrm geeft daarbij gevraagd en ongevraagd steun en advies. Advies kan betrekking hebben op de inzet van een interventie zoals leefstijladvies of coaching bij het uit balans raken van de medewerker. In 2018 startten we ook de preventie

training ‘Veerkracht’ op om juist handvatten te krijgen om in balans te blijven bij alle veranderingen waarmee we in ons werk en leven geconfronteerd worden.

2.3.4 Beleid

Het hoofd hrm (human resource management) is samen met de portefeuillehouder hrm verantwoordelijk voor het personeelsbeleid. Zij voeren structureel overleg waarbij de meerjaren hrm-beleidsagenda leidend is. Onderwerpen die het afgelopen jaar aandacht hebben gekregen zijn: het opschonen van het digitaal personeelsdossier (DPD), het actualiseren van het scholingsbeleid, het actualiseren van het rouwprotocol, de klachtenprocedure en het verder vormgeven aan het (WINNN) mobiliteitsbeleid. Daarnaast is een start gemaakt met het verwoorden van richtlijnen voor de vlootschouw van het personeel, het beoordelen van de AVG werkwijze binnen het hrm- aandachtsgebied, het actualiseren van het gehele integraal personeelsbeleid en het herschrijven van het functieboek.

2.3.5 Professionele ontwikkeling

De vestigingsdirecteuren zijn integraal verantwoordelijk voor hun vestiging en daarmee ook voor scholing, kwaliteitsbevordering en verdergaande professionalisering van hun personeel. De CSG wil aantrekkelijk, kwalitatief hoogwaardig en passend onderwijs bieden. De kwaliteit van onderwijs hangt mede samen met de kwaliteit van hen die onderwijs verzorgen. Daarom wordt op iedere vestiging inhoud gegeven aan professionalisering. Daarnaast wordt op sectieniveau en op individueel niveau gestuurd op deskundigheidsbevordering. Door het voeren van de hr-gesprekkencyclus kunnen medewerker en leidinggevende verkennen welke ontwikkeling wenselijk is. De hrm-afdeling heeft hierin een adviserende rol. De CSG kent een aantal centraal georganiseerde trainingen, zoals EHBO- en BHV-trainingen. Jaarlijks wordt er op vestigingsniveau ingezet op teamvorming (teambuilding) en samenwerking en zijn diverse werkgroepen actief in het kader van onder meer onderwijsvernieuwing en kwaliteitsverbetering.

Centraal wordt gestuurd op de volgende scholingsactiviteiten:

- Lesson Study: in het schooljaar 2018-2019 is schoolbreed Lesson Study ingevoerd. Dat is een methodiek waarmee docenten in teamverband gezamenlijk een les ontwerpen die door een van de docenten wordt gegeven waarbij de andere docenten in de les aanwezig zijn als observant. Met behulp van de feedback wordt de les aangepast en opnieuw gegeven. Op leerling niveau wordt vastgesteld wat de uitwerking is van deze aanpassingen. Om Lesson Study goed te kunnen uitvoeren zijn er voorzieningen getroffen in de schoolorganisatie en/of het taakbeleid.
- Inductie: voor nieuwe docenten is er een uitvoerig ondersteuningsprogramma bij binnenkomst in de school. De CSG heeft gekozen voor een driejarig inductieprogramma in plaats van het gebruikelijke eenjarige programma. Het langere programma blijkt twee grote voordelen te hebben. Ten eerste gaat de ontwikkeling van een beginnend docent sneller bij het driejarige programma. Ten tweede is de kans op uitval uit het beroep van leraar aanmerkelijk kleiner. Ten derde bindt het inductieprogramma de leerkrachten sterker aan de CSG.
- Beeldcoaching: op elke vestiging zijn beeldcoaches opgeleid om lessen op te nemen van docenten en die na te bespreken. Met beeldcoaching wordt het pedagogisch-didactisch handelen van de docent versterkt.
- Scholing passend onderwijs: in het Expertisecentrum van de CSG is veel deskundigheid beschikbaar op onderwerpen als dyslexie, dyscalculie, autistisch spectrum stoornissen, adhd. Deze deskundigheid wordt door de orthopedagogen zowel met trainingen als met studiedagen als met individuele coaching

overgebracht op docenten. De docenten worden hiermee ondersteund om de stevigere doelgroep leerlingen die in het kader van passend onderwijs in onze school zitten, te kunnen helpen.

De deskundigheidsbevordering onder het onderwijzend personeel wordt voor een deel ingevuld op vestigingsniveau en voor het andere deel door de individuele medewerker. Een voorbeeld van deskundigheidsbevordering op vestigingsniveau is een bijeenkomst georganiseerd voor de medewerkers van de CSG Augustinus, waarbij ingegaan werd op hoe er meer rendement te behalen is door 'verstevigende didactiek'. Bij de studiedag van CSG Kluiverboom was het thema 'Onderwijs op maat, werken met competenties'. Andere thema's die in studiemiddagen worden behandeld zijn dyslexie training, omgaan met epilepsie, motiverende gespreksvoering, LOB-training. Diverse medewerkers volgden een training of een congres om hiermee up-to-date te blijven op hun kennisgebied.

De lerarenbeurs wordt door OP-ers ingezet om een eerste of tweede bevoegdheid te halen. Het gereserveerde scholingsbudget van €600,- voor het OP en €500,- voor het OOP is niet uitgeput. Een groot aantal medewerkers en ook secties gebruikt de middelen nog onvoldoende.
Om nog onervaren docenten te steunen en te behouden voor het onderwijs, wordt samengewerkt met de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) in het project "Inductie in het noorden". Er is budget vrijgemaakt voor dit project waarin de schoolopleiders een voortrekkersrol vervullen.
Er is scholingsbeleid voor zowel directie, onderwijsondersteunend als onderwijzend personeel dat verder gaat dan de CAO VO aangeeft. Leidinggevenden worden gestimuleerd modules te volgen in een traject dat leidt tot een master in Educational Leadership. Een aantal medewerkers hebben een scholing of opleiding aangevraagd waarvoor het scholingsbeleid ingezet is. Deze mensen krijgen een groter scholingsbudget, maar maken ook afspraken over voortgang en nut voor de organisatie.

2.4 Financieel bestuursverslag

Staat van baten en lasten

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Baten			
Rijksbijdragen	27.201.477	26.333.336	25.988.649
Overheidsbijdragen/subsidies	0	15.000	17.768
Overige baten	1.470.609	1.143.189	1.294.438
Totaal baten	28.672.087	27.491.525	27.300.855
Lasten			
Personeelslasten	22.297.355	21.647.282	21.652.800
Afschrijvingen	1.182.624	1.310.127	1.155.240
Huisvestingslasten	1.629.773	1.710.950	1.590.178
Overige lasten	3.301.403	2.835.713	2.654.440
Totaal lasten	28.411.155	27.504.072	27.052.658
Saldo baten en lasten	260.931	-12.546	248.197
Financiële baten en lasten	3.601	15.000	12.742
Resultaat	264.532	2.454	260.939
Belastingen	-	-	-
Resultaat deelnemingen			
Resultaat na belastingen	264.532	2.454	260.939
Aandeel derden in het resultaat	-	-	-
Nettoresultaat	**264.532**	**2.454**	**260.939**

2.4.1 Resultaatanalyse

Resultaatanalyse

Het nettoresultaat over 2018 bedraagt € 264.532 positief. Dit is € 262.079 beter dan het begrote resultaat van € 2.454 positief. De afwijkingen worden veroorzaakt door hogere rijksbijdragen en overige baten, hogere personeelslasten en hogere overige lasten. In de onderstaande resultaatanalyse worden de verschillen tussen de begroting en de realisatie toegelicht. Het bedrag met een min ervoor betekent dat het een verlies betreft. De reserves worden volledig toegelicht.

Baten (€ 1.180.561)

3.1 Rijksbijdragen ministerie OCW (verschil werkelijk – begroot € 868.141)

De realisatie van de rijksbijdrage personeel en materieel is hoger dan begroot.
De afwijkingen in de rijksbijdragen OCW betreffen:

a. Verhoging van de bekostiging personeel (GPL) met 2,61% per 1 januari 2018 voornamelijk als compensatie voor de salarisstijging per 1 juni 2018 en de eenmalige uitkering per 1 oktober 2018. Daarnaast een verhoging van de materiële tarieven met 1,59% per 1 januari 2018. Beide verhogingen waren niet in de begroting opgenomen (€ 615.000).
b. Hogere overige subsidies van de rijksoverheid (studieverlof, vsv-prestatiesubsidie, leerplusarrangementen) (€ 72.000).
c. Hogere uitkering voor ondersteuning door het samenwerkingsverband (€ 181.000). De samenwerkingsverbanden hebben de vergoeding per leerling over de hele linie (basis, OPP-leerrendement en OPP overig) meer verhoogd dan verwacht.

3.2 Overige baten (verschil werkelijk – begroot € 327.420)

De overige baten zijn hoger omdat we een aantal medewerkers hebben gedetacheerd bij andere organisaties (€ 138.000), de ouderbijdrage is hoger dan begroot o.a. door minder derving (€ 90.000) en de overige baten hoger waren dan verwacht door het binnen de CSG plaatsen van externe leerlingen (€ 85.000).

Lasten (-/- € 907.084)

Personele lasten (verschil begroot - werkelijk -/- € 650.072)

De personele lasten zijn door een tweetal oorzaken hoger dan we hadden ingeschat:

- De salarissen zijn cf. de nieuwe cao met 2,35% gestegen per 1 juni 2018 en de medewerkers hebben een eenmalige uitkering ontvangen in oktober. Tevens zijn de overige sociale lasten sterker gestegen dan begroot.(€ 564.572).
- Doordat we met meer leerlingen het nieuwe schooljaar zijn gestart dan we hadden begroot, hebben we 1,2 fte meer ingezet (€ 85.500).

4.2 Afschrijvingen (verschil begroot - werkelijk € 127.503)

De afschrijvingslasten zijn lager, omdat een investeringsproject in ICT goedkoper is uitgevallen en een investeringsproject in telefonie is doorgeschoven naar 2019.

4.3 Huisvestingslasten (verschil begroot - werkelijk € 81.177)

We hebben minder aan onderhoud uitgegeven dan begroot, omdat we de post diversen niet hebben hoeven aan te spreken.

4.4 Overige materiële lasten (verschil begroot – werkelijk - € 465.691)

Deze kosten zijn hoger, omdat:

- De kosten voor de leer-/werkboeken en leermiddelen secties hoger waren dan begroot (€ 101.000);
- De kosten voor ICT € 195.000 hoger zijn vanwege de aanschaf van printers en het invoeren van digitaal betalen in de kantines;
- De administratieve lasten (juridisch, PR en overig) € 115.000 hoger zijn ;
- We meer leerlingen dan begroot, hebben uitbesteed naar andere scholen.

4.5 Financiële baten en lasten (verschil begroot – werkelijk -/- € 11.399)

Door de lagere rentestand komen onze rentebaten lager dan begroot.

Reserves (mutatie € 264.532)

Via resultaatsbestemming worden jaarlijks overschotten in een boekjaar toegevoegd en tekorten onttrokken aan de algemene reserve. De private bestemmingsreserve bestaat uit een bijdrage boekenfonds en de ouderbijdrage. Een verdere specificatie staat in de jaarrekening opgenomen.

Stand reserves		**2017**	**Mutatie**		**2018**
Algemene reserve		5.819.363	345.511		6.164.874
Bestemmingsreserve publiek		3.436.633	-80.979		3.355.654
Bestemmingsreserves privaat		398.624	-		398.624
Eigen Vermogen		**9.654.620**	**264.532**	**-**	**9.919.152**
Uitsplitsing					
21150 - Algemene reserve		5.819.363	345.511		6.164.874
Algemene reserve		5.819.363	345.511	-	5.819.363
21210 - Bestemmingsreserve personeel		136.652	-	-	136.652
21212 - Bestemmingsreserve BAPO		165.482	-36.951	-	128.531
*21305 - Bestemmingsreserve publiek**		3.134.499	-44.028	-	3.090.471
Bestemmingsreserve publiek		3.436.633	-80.979	-	3.555.654
21300 - Bestemmingsreserve privaat		398.624	-	-	398.624
Bestemmingsreserves privaat		398.624	-	-	398.624

Financiële situatie

Op 31 december 2018 voldoet de CSG aan de gestelde financiële criteria. De liquiditeit is 3,0 (was 3,0) de solvabiliteit inclusief voorzieningen is 80% (was 80%). De kapitalisatiefactor komt op 58% (was 60%).

De saldi per 31-december zijn als volgt:

Spreiding rekeningen	**2018**	**2017**
ING Spaarrekening	3.720.420	3.716.149
ING overig	79.266	96.106
ING Betaalrekening	1.299.901	1.331.923
ABN AMRO vermogensspaarrekening	3.206.354	3.201.097
ABN AMRO vermogens sparen	1.000.000	1.000.000
ABN AMRO overig	472	595
Kas	6.479	6.465
Kruisposten	2.265	0
Totaal liquide middelen	**9.315.156**	**9.352.335**
Spreiding over de banken		
ING	5.099.586	5.144.178
ABN AMRO	4.206.354	4.201.692
Kas	6.479	6.465
Kuisposten	2.265	0
Totaal liquide middelen	**9.315.156**	**9.352.335**

De looptijd voor deze producten is niet langer dan 3 maanden waardoor de CSG voldoet aan de kaders van de regeling van de minister en aan haar eigen treasurystatuut.
Door de bovenstaande liquide middelen heeft de CSG geen verdere (externe) financieringsbehoefte.

Treasurystatuut

De SCOG heeft op 21 juni 2017 het treasurystatuut vastgesteld. Voor geheel 2018 geldt dat de SCOG geen lang lopende beleggingen heeft en is reeds conform het in 2017 vastgestelde statuut gehandeld. Dit statuut voldoet aan de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016.

	financiële kengetallen	2018	voldoet aan toetsingskader en signaleringsvoorwaarden	2017	voldoet aan toetsingskader en signaleringsvoorwaarden
	Balans				
1	Weerstandsvermogen grondslagen OCW	35%	ja; ja	35%	ja; ja
2	Weerstandsvermogen gecorrigeerd voor bestemmingsreserves	21%	n.v.t.	22%	n.v.t.
3	Kapitalisatiefactor	58%	nee; nee	60%	nee; nee
4	Solvabiliteit exclusief voorzieningen	60%	n.v.t.	59%	n.v.t.
5	Solvabiliteit inclusief voorzieningen	80%	ja; ja	80%	ja; ja
6	Liquiditeit	3,0	ja; ja	3,0	ja; ja
	Exploitatie				
7	Rentabiliteit	0,9%	ja; ja	0,9%	ja; ja
8	Huisvestingsratio	6,1%	ja; ja	6,3%	ja; ja

Toelichting

	Financiële kengetallen	bestuurlijk toetsingskader CSG	signaleringsvoorwaarden *Inspectie van het Onderwijs*
	Balans		
1	Weerstandsvermogen grondslagen OCW	minimaal 25%	minimaal 5%
2	Weerstandsvermogen gecorrigeerd voor bestemmingsreserves	n.v.t.	n.v.t.
3	Kapitalisatiefactor	tussen 35% en 55%	maximaal 35%
4	Solvabiliteit exclusief voorzieningen	n.v.t.	n.v.t.
5	Solvabiliteit inclusief voorzieningen	minimaal 50%	minimaal 30%
6	Liquiditeit	minimaal 1,5 - maximaal 3,0	minimaal 0,75
	Exploitatie		
7	Rentabiliteit	tussen -2% en +3%	1-jarig < - 10% 2-jarig < - 5% 3-jarig < 0%
8	Huisvestingsratio	Maximaal 10%	Maximaal 10%

Vordering op OCW

Er is conform de “Regeling onvoorziene gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging VO 2018” een vordering op OCW opgenomen van € 1.

Weerstandsvermogen op basis van grondslagen OCW

Met ingang van het jaar 2007 zijn scholen verplicht verantwoording af te leggen over het weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen wordt verkregen door het totale eigen vermogen, zonder onderscheid naar bestemmingsreserves en private reserves uit te drukken in een percentage van de totale rijksbijdragen.

Door de Inspectie van het Onderwijs is in 2016 gekozen voor de volgende signaleringsgrenzen:

- Weerstandsvermogen moet groter zijn dan 5%.

Met een weerstandsvermogen van 35% bevinden de reserves van de CSG duidelijk boven het minimale vereiste percentage.

Weerstandsvermogen gecorrigeerd voor bestemmingsreserves

Dit weerstandsvermogen wordt verkregen door het totale eigen vermogen exclusief de bestemmingsreserves uit te drukken in een percentage van de totale baten.

Kapitalisatiefactor

Bij de kapitalisatiefactor wordt het totale kapitaal (exclusief gebouwen) uitgedrukt in een percentage van de totale baten exclusief financiële baten.

Op basis van de balanspositiepositie per 31 december 2018 bedraagt de kapitalisatiefactor voor de CSG 58% en is daarmee boven de norm. De kapitalisatiefactor is bewust hoog om drie redenen:

1. het opvangen van mogelijke personele risico's in Hoogezand en Winsum;
2. de noodzaak om bij nieuwbouw van CSG Augustinus een eigen investering te kunnen doen
3. de mogelijkheid van wijziging van systematiek van de voorziening groot onderhoud.

Solvabiliteit exclusief voorzieningen

De solvabiliteit geeft de verhouding aan tussen het eigen vermogen en het totale vermogen. Het geeft aan in hoeverre de stichting in staat is de totale schuldenlast te voldoen.

Solvabiliteit inclusief voorzieningen

Bij de berekening van dit percentage wordt het eigen vermogen vermeerderd met de voorzieningen alvorens het wordt uitgedrukt in een percentage van het eigen vermogen. Een solvabiliteitspercentage van 80% is ruim voldoende.

Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in hoeverre een organisatie in staat is haar verplichtingen op korte termijn te voldoen. Het verhoudingscijfer komt tot stand door de liquide middelen te vermeerderen met de vlottende activa en dit totaal vervolgens te delen op de schulden op korte termijn. Met een verhoudingscijfer van 3.0 kan de liquiditeit van de CSG als goed worden beoordeeld.

Rentabiliteit

De rentabiliteit geeft inzicht in de mate waarin de baten en lasten elkaar in evenwicht houden en wordt berekend door het resultaat te delen door de totale baten. De rentabiliteit bedraagt 0,9%.

Huisvestingsratio

De huisvestingsratio geeft inzicht in het deel van de uitgaven voor huisvesting ten opzichte van de totale lasten en wordt berekend door de huisvestingslasten en de afschrijving voor gebouwen en terreinen te delen door de totale lasten. De huisvestingsratio is 6,1%.

2.4.2. Continuïteit en risico's

2.4.2.1 Vooruitblik

De in deze gegevens set opgenomen toekomstgerichte cijfers zijn ontleend aan de op 13 december 2018 door de Raad van Toezicht goedgekeurde meerjarenbegroting.

2.4.2.2 Kengetallen

	2019	2020	2021	2022	2023
Personele bezetting in fte					
Management/Directie	7	7	7	7	7
Onderwijzend Personeel	215	194	191	187	185
Overige medewerkers	79	74	74	74	73
Totale personele bezetting in fte	301	275	272	268	265
Aantal leerlingen	2.917	2.856	2.829	2.793	2.745

Het aantal leerlingen excl. vavo in cursusjaar 2018-2019 is ten opzichte van 2017-2018 gedaald met 0,6%. Dit komt met name door de lagere instroom in het eerste leerjaar op de vestigingen Augustinus en Kluiverboom. In het komende jaar zal het totaalaantal leerlingen van de CSG dalen door het overdragen van de vestiging Rehoboth aan het Dr. Aletta Jacobs College. Dit is een daling van 186 leerlingen.
Op basis van de demografische ontwikkeling buiten de gemeente Groningen neemt binnen 15 jaar het aanbod 12-jarigen af met ruim 30%. De demografische ontwikkeling binnen de stad Groningen is gunstig: een toename van het aanbod 12-jarigen met een kleine 11%. Ook de stadse CSG-vestigingen betrekken voor een deel de leerlingen uit de krimpgebieden. Demografische groei in de stad Groningen compenseert niet geheel de krimp in de Ommelanden voor de CSG als totaal.

Balans per ultimo	2018	2019	2020	2021	2022
Materiële vaste activa	6.728.493	6.783.099	6.732.567	7.390.432	6.975.162
Vorderingen	488.864	488.864	488.864	488.864	488.864
Liquide middelen	9.315.156	9.321.717	9.576.008	8.645.037	8.645.037
Totaal Activa	16.532.513	16.593.680	16.797.439	16.524.333	16.109.063
Algemene Reserve	6.164.874	6.413.219	6.566.750	6.675.749	6.752.166
Bestemmingsreserve publiek	3.355.654	3.355.654	3.355.654	3.355.654	3.355.654
Bestemmingsreserve privaat	398.624	398.624	398.624	398.624	398.624
Voorzieningen	3.322.632	3.024.732	3.072.952	2.705.477	2.288.002
Kortlopende Schulden	3.290.728	3.401.451	3.403.459	3.388.829	3.314.617
Totaal Passiva	16.532.512	16.593.680	16.797.439	16.524.333	16.109.063

Dit overzicht is opgebouwd vanuit de in de jaarrekening goedkeurde balans per 31 december 2018 en de in december 2018 goedgekeurde meerjarenbegroting. In deze meerjarenbalans kan worden afgelezen dat de materiële vaste activa meebewegen met het investeringsritme van de ICT. Tevens sluiten we de vestiging Rehoboth. De stijging van het eigen vermogen wordt veroorzaakt door de positieve jaarlijkse exploitatieresultaten. De personele voorzieningen zullen in de periode 2019-2022 gaan dalen. De voorziening van jubilea en duurzame inzetbaarheid zullen dalen vanwege de daling van de formatie. De voorziening transitievergoedingen zal geheel vrijvallen, omdat transitievergoedingen worden gecompenseerd door het UWV.

Staat van baten en lasten	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Rijksbijdragen	27.201.477	26.863.813	25.390.351	25.184.029	25.087.050
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	0	7.500	0	0	0
Overige baten	1.470.609	1.319.218	1.149.105	1.106.537	1.096.419
Totaal baten	***28.672.086***	***28.190.531***	***26.539.456***	***26.290.566***	***26.183.469***
Personeelslasten	22.297.355	22.534.893	20.874.736	20.696.167	20.521.953
Afschrijvingen	1.182.624	1.362.831	1.507.994	1.502.866	1.527.270
Huisvestingslasten	1.629.773	1.714.173	1.602.917	1.588.814	1.613.303
Overige lasten	3.301.403	2.552.729	2.461.762	2.437.100	2.454.486
Totaal lasten	***28.411.155***	***28.164.626***	***26.447.409***	***26.224.947***	***26.117.012***
Saldo baten en lasten	***260.931***	***25.905***	***92.047***	***65.619***	***66.457***
Financiële baten en lasten (rente)	3.601	10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal resultaat	**264.532**	**35.905**	**102.047**	**75.619**	**76.457**

De Rijksbijdragen dalen in de jaren na 2019 door de daling van het leerlingenaantal als gevolg van sluiting van de CSG Rehoboth en als gevolg van de krimp. Deze daling hebben we verwerkt in de personele inzet en materiele lasten die direct met het leerlingaantal van doen hebben.

2.4.3 Interne beheersing

Vanuit het CSG-schoolplan maken de vestigingen hun vestigingsjaarplannen. Veelal betreft dit een concretisering van reeds bestaande beleidsvoornemens. De vestigingsdirecteur en de directeur bedrijfsvoering overleggen vervolgens over de gevolgen van deze plannen op de bedrijfsvoering en de begroting. De directeur-bestuurder stemt uiteindelijk in met de totale begroting.

Naast het hierboven vastgestelde beleid op strategisch en tactisch niveau heeft de CSG haar financiële beleid geformaliseerd. Enerzijds betreft dit de vastlegging van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden op de CSG-niveau (Raad van Toezicht, directeur-bestuurder) anderzijds de resultaatverantwoordelijkheid van de vestigingen. Daarnaast is er een apart Treasurystatuut opgesteld.

De CSG heeft in 2017 de specifieke administratieve organisatie/interne controle (AO/IC) beschreven en er wordt gewerkt op basis van een jaarplanning. Er is een centraal inkoopbeleid vastgesteld. De grote inkoop is gecentraliseerd en het aantal inkopers op de vestiging sterk gereduceerd. De inkopers op vestigingen staan in nauw contact met de centrale inkoper. Door bij de inkoop en het contractbeheer te werken volgens het gecoördineerde inkoopmodel reduceren we de kosten en worden de risico's verkleind. De contracten zijn geregistreerd in een contractbeheerssysteem. De directeur bedrijfsvoering en de (behandelend) inkoper krijgen een signaal als de opzegtermijn van een contract in zicht komt. In 2019 wordt hier de contractwaarde aan toegevoegd.

De vestigingsdirecteuren hebben inzicht in hun begroting, exploitatie en formatiebesteding via een online applicatie. Daarnaast krijgt elke vestigingsdirecteur een kwartaalrapportage van zijn vestiging. Deze bevat naast de huidige financiële stand van zaken ook een forecast voor de rest van het jaar en het ziekteverzuim op zijn vestiging. Deze onderwerpen worden periodiek besproken in een overleg tussen de directeur-bestuurder, de directeur bedrijfsvoering en de vestigingsdirecteuren. De vestigingsdirecteuren zijn verantwoordelijk voor schoolplannen en de daarbij behorende begroting en de realisatie op vestigingsniveau en leggen hier periodiek verantwoording over af. De directeur-bestuurder rapporteert elke kwartaal aan de RvT op CSG-niveau. Zowel de vestigingsdirecteuren, de directeur bedrijfsvoering als de directeur bestuurder handelen volgens de code goed onderwijsbestuur VO.

2.4.4 Risicobeheersing en Eigen Vermogen

Net als elke organisatie loopt de CSG-risico's. De CSG heeft een lage risicobereidheid. Dit betekent dat we de risico's door ons handelen zo laag mogelijk proberen te houden. Dit doen we met behulp van periodieke rapportages. Hierdoor signaleren wij risico's tijdig om zo nodig maatregelen te nemen.

De belangrijkste risico's voor de CSG zijn het sluiten van de locatie CSG Rehoboth, de daling van het aantal leerlingen en de toekomstige investeringen in de huisvesting. De daling van het leerlingaantal heeft de grootste financiële en organisatorische impact, omdat nagenoeg alle opbrengsten hiervan afhankelijk zijn. Als maatregel voor de mogelijke daling van het leerlingaantal in de regio Noord Groningen zoeken we de samenwerking met Terra en Het Hogeland College. Hiermee denken wij de onderwijsinhoudelijke en financiële risico's te ondervangen. Deze samenwerking zal een positief effect genereren op de kosten en de onderwijskwaliteit.

In Groningen stad bestaat het risico dat er verschuivingen in marktaandeel plaatsvinden. Om haar positie te versterken investeert CSG in verbetering van onderwijskwaliteit en verbetering van het onderwijsaanbod. De CSG Kluiverboom is in 2018 gestart met een volwaardige vmbo-tl en is het profiel Mobiliteit en Transport in de markt gezet. De CSG Selion is, eveneens in 2018, gestart met een volwaardig vmbo-tl en met het zich profileren op het profiel Bouwen, Wonen en Interieur (BWI). De resultaten hiervan zullen in de komende jaren zichtbaar worden.
We doen momenteel een onderzoek om het Maartenscollege in Haren en de Internationale School Groningen over te nemen van de Stichting Carmelcollege. In de loop van 2019 zullen we dit onderzoek afronden waarna het besluitvormingsproces wordt opgestart.

Het gebouw van CSG Augustinus is op grond van leeftijd aan vervanging toe. Hierover is contact met de gemeente Groningen. In 2019 wordt er meer duidelijkheid verwacht over termijnen van vervanging.

In het kader van kostenbeheersing onderzoekt de CSG samenwerking met een aantal andere christelijke schoolbesturen. Dit betreft onder andere samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering.

De CSG is voornemens om in 2019 een nadere risico-inventarisatie uitvoeren. Het doel daarvan is het in kaart brengen van (eventuele) risico's met een inschatting van de daarbij behorende (financiële) gevolgen (kans en impact).

De rapportage van de Raad van Toezicht met daarin een nadere beschrijving van hun rol en functie is in dit jaarverslag opgenomen onder hoofdstuk 4.

3. Medezeggenschapsraad

Jaarverslag Medezeggenschapsraad 2018

De CSG vindt het belangrijk ouders en leerlingen te betrekken bij het onderwijs. Ouders kunnen meeleven, meedoen, meedenken en meebeslissen. Dit kan bij hun zoon/dochter als leerling, richting de hele klas of de school. Er is een aantal overleggen waarin ouders en leerlingen kunnen deelnemen:

- De medezeggenschapsraad (voor de hele CSG)
- De deelraad (per vestiging)

De medezeggenschapsraad houdt zich bezig met zaken die de scholengemeenschap als geheel aangaan. De middelen die de medezeggenschapsraad daarbij ter beschikking staan, zijn het instemmingsrecht en het adviesrecht (afhankelijk van het soort onderwerp). Daarnaast kan de medezeggenschapsraad gevraagd en ongevraagd advies geven.

De medezeggenschapsraad bestaat uit maximaal 16 leden:
De oudergeleding – 4 leden:

- Wouter van Bolhuis
- Martine Hofman (afgetreden op 26 juni)
- Leonieke Vet
- Emil Genzel

De leerlinggeleding – 4 leden:

- Bart ten Brinke (per 11 december)
- Jacqueline de Haas (afgetreden op 26 juni)
- Ole Houwing (per 11 december)
- Marnix Koster
- Niels Mennenga (per 11 december)
- Dayna Torbed (afgetreden op 26 juni)

De personeelsgeleding – 8 leden:

- Sebastiaan van den Berg (afgetreden op 26 juni)
- Jasper Bultena
- Jessica Doornkamp (afgetreden op 26 juni)
- Wim Jansen (voorzitter)
- Henrik de Moel (per 18 september)
- Ruben Meijer (per 18 september)
- Paul Meijer (per 18 september)
- Derk Ottema (afgetreden op 26 juni)
- Koos Sikkema (secretaris + notulist)
- Arens Usmany (afgetreden op 26 juni)
- René van der Veen
- Alex van der Wielen (per 18 september)

De deelraad

Elke vestiging heeft een deelraad. Zij overlegt met de schoolleiding over de gang van zaken op de eigen vestiging. Een deelraad heeft dezelfde rechten en bevoegdheden als de MR, maar dan over vestiging gebonden zaken. De deelraad bestaat uit:

- 2 leerlingen
- 2 ouders
- 4 personeelsleden

Activiteiten van pMR en MR

De pMR kwam in 2018 bijeen op: 6 maart, 22 mei, 26 juni, 10 juli, 6 november en 11 december
De MR kwam bijeen op: 30 januari, 6 maart, 22 mei, 26 juni, 10 juli, 18 september, 6 november en 11 december

Bij elke vergadering was de directeur-bestuurder op uitnodiging aanwezig.
Op 17 april en 30 oktober heeft de gezamenlijke MR een bijeenkomst met de Raad van Toezicht gehad.

Om de medezeggenschap te bevorderen hebben de voorzitter en de secretaris van de MR regelmatig contact met de directeur-bestuurder en de voorzitters van de deelraden gehad. Ook heeft er een aantal overleggen met alle voorzitters plaatsgevonden.

Belangrijke zaken die in de (p)mr zijn besproken zijn o.a.:

- Uitvoering beleid nieuwe cao
- Facilitering Lesson Study
- Functiemix
- Situatie Hoogezand / Winsum
- Vakantieregeling
- AVG
- ICT
- Overgangsnormen
- Gezonde school

Om de communicatie tussen de vestigingen en de MR te bevorderen hebben we op 20 november een voorzittersoverleg gehad. Onderwerpen die op de verschillende vestigingen spelen hebben we kort besproken zoals huisvesting, examenresultaten en Lesson Study.

4. Verantwoording Raad van Toezicht

In 2018 heeft de Raad van Toezicht zich beziggehouden met een aantal onderwerpen die voor de CSG op de lange termijn belangrijk zijn. In dit verslag wordt verantwoording afgelegd van de wettelijke en statutaire taken die de Raad heeft.

1. Relevante maatschappelijke ontwikkelingen

Nadat in 2017 de intentieverklaring met het Aletta Jacobs College (AJC) voor een verdere samenwerking met de CSG in Hoogezand is getekend, zijn de vervolgstappen in dit proces door de Raad nauwlettend gevolgd. Uit het haalbaarheidsonderzoek van mei 2018 is gebleken dat een verdergaande samenwerking met het AJC niet alleen haalbaar maar ook noodzakelijk is gebleken vanwege de toenemende krimp van het aantal leerlingen in die regio. De directeur-bestuurder heeft de Raad van de stappen die in dit proces zijn gemaakt op de hoogte gehouden en een aantal malen overleg gehad met een subcommissie van de Raad. Deze subcommissie heeft eveneens gesprekken gevoerd met een afvaardiging van de Raad van Toezicht van het AJC. Met name de onderwerpen personeel, onderwijskwaliteit en identiteit hebben in dit proces extra aandacht van de Raad.

Voor wat betreft de ontwikkelingen over een mogelijke samenwerking in Winsum met Het Hogeland College (HHC) en AOC Terra, heeft de Raad gebruik gemaakt van de kennis die is opgedaan bij de samenwerking in Hoogezand. De Raad heeft de informatiebijeenkomst bezocht die op 6 juni 2018 is gehouden voor een gezamenlijke verkenning van de samenwerking. Hierbij waren ook leden van de Raad van Toezicht van HHC en AOC Terra aanwezig met wie gelijk kon worden kennis gemaakt. De Raad houdt ook dit proces nauwlettend in de gaten.

Zowel de ontwikkelingen in Hoogezand als in Winsum zijn terugkerende thema's in de vergaderingen van de Raad.

De Raad heeft kennisgenomen van het rapport van het kwaliteitsonderzoek van januari 2018 van de vestiging Selion en is zeer tevreden met de bevindingen van de onderwijsinspectie.

In maart van dit jaar heeft de Raad zich met de vestigingsdirecteuren en de directeur-bestuurder gebogen over de vraag: Hoe kun je gelijke kansen voor leerlingen beter realiseren? Dit met het oog op het regeerakkoord waarin dit onderwerp een aandachtspunt is. Tevens zal dit onderwerp een rol kunnen gaan spelen in het nieuwe schoolplan voor 2019 tot en met 2023.

Binnen het gebouw aan de Eenrumermaar wordt er nagedacht over een verdergaande samenwerking in de vorm van in eerste instantie een Shared Service Center. Er wordt onderzoek gedaan naar de voor- en nadelen hiervan voor de drie organisaties die aan de Eenrumermaar gevestigd zijn (SCSOG, VCOG en SCOG).

De inwerkintreding van de Algemene Verordening Persoonsgegevens (AVG) met ingang van 25 mei 2018 heeft de aandacht van de Raad gekregen. Zij houdt toezicht op de wijze waarop de SCOG deze Verordening implementeert in haar organisatie.

De Raad heeft haar zorgen geuit over de examenresultaten in 2018 van een aantal onderdelen van de vestigingen en zij heeft gevraagd hiernaar onderzoek te doen. De uitkomsten hiervan en relevanter de oplossingen voor de toekomst worden door de Raad gemonitord.

In september 2018 is de Raad betrokken geweest bij het opstellen van de intentieverklaring voor een samenwerkingsrelatie c.q. overdracht van het Maartenscollege aan het SCOG. Het Maartenscollege, dat formeel valt onder de Stichting Carmelcollege, heeft te kampen met een teruglopend leerlingenaantal. Vanwege de locatie van de andere colleges die onder deze Stichting vallen, ziet de Stichting zich genoodzaakt om te onderzoeken hoe het Maartenscollege in Groningen toekomstbestendig kan blijven. Een eerste opzet hiervoor is een scenario onderzoeken van een overdracht aan de SCOG. De Raad heeft opdracht gegeven voor een verkennend haalbaarheidsonderzoek en wacht de uitkomsten hiervan af.

Tenslotte is de huisvestingsproblematiek van het Augustinus dit jaar extra onder de aandacht van de Raad geweest.

2. Wettelijke en statutaire taken

De Raad heeft de taken die haar bij wet en bij de statuten zijn toebedeeld, uitgevoerd. Zij heeft toezicht gehouden op het beleid van de directeur-bestuurder en op de algemene gang van zaken in de stichting en in de scholen die onder de stichting vallen.

De inhoud van dit toezicht richt zich op de verschillende deelgebieden: onderwijs- en kwaliteitszorg, financiën, HRM, identiteit, ICT, huisvesting alsook de verschillende toekomstscenario's van de SCOG.

De Auditcommissie heeft de financiële cijfers kritisch tegen het licht gehouden en hierover in enkele vooroverleggen met de directeur-bestuurder en de Directeur Bedrijfsvoering nadere vragen gesteld. Vervolgens heeft de Raad naar aanleiding van de antwoorden op deze vragen de begroting voor 2019, de investeringsbegroting, de meerjarenbegroting voor 2020-2024, het jaarverslag en de jaarrekening over 2017 beoordeeld en –waar nodig- goedgekeurd. De Raad heeft met genoegen kennisgenomen van de opmerking van de accountant dat kwaliteit van de medewerkers op dit (financiële) vlak bovengemiddeld genoemd kan worden. De Raad heeft kunnen constateren dat de SCOG in control is.

De Raad heeft waar mogelijk meegedacht en haar netwerk ingezet in het kader van de onderwijsontwikkeling en toekomstperspectieven op het (voortgezet) onderwijs.

Uit hoofde van haar taak als werkgever van de directeur-bestuurder heeft de Raad tweemaal met hem gesproken. De resultaatsafspraken die zijn gemaakt, zijn hierin geëvalueerd. De toelichting die de directeur-bestuurder op de verschillende onderdelen heeft gegeven, is helder en consistent. De Raad houdt in het oog dat de verschillende grotere samenwerkingsprocessen die binnen de SCOG momenteel naast elkaar lopen, voor de directeur-bestuurder overzichtelijk en "behapbaar" blijven. De Raad constateert dat de directeur-bestuurder op de verschillende schaakborden goed en kundig opereert en de belangen van de SCOG nauwgezet in de gaten houdt. Tenslotte gebruikt de directeur-bestuurder wanneer hij dat nodig acht (leden van) de Raad als sparringpartner.

3. Overige taken en werkzaamheden

In 2018 heeft de Raad 8 keer vergaderd. De agenda en het (concept)verslag van de voorgaande vergadering bieden hiervoor voldoende uitgangspunten alsook ruimte om in te gaan op recente ontwikkelingen. De

terugkerende onderwerpen (financiën, onderwijskwaliteit, HRM en identiteit) zijn op basis van de jaarplanning verdeeld waarbij rekening is gehouden met de periode waarin deze onderwerpen relevant zijn.

Nieuw op de agenda is het thema AVG (privacy/persoonsgegevens). Op grond van de Algemene Verordening Persoonsgegevens en het onderliggende Uitvoeringsbesluit heeft de Raad besloten de Functionaris Gegevensbescherming eenmaal per jaar uit te nodigen om zich te laten informeren over de stand van zaken van implementatie van deze Verordening binnen de SCOG. De functionaris Gegevensbescherming heeft een rechtstreekse informatiemogelijkheid met de (voorzitter van de) Raad. Naast deze algemene vergaderingen heeft de Raad het directeurenoverleg in maart bijgewoond zoals hierboven onder “Maatschappelijke ontwikkelingen” al is omschreven.

Binnen de Raad heeft een subcommissie een nieuwe opzet voor de jaarlijkse vestigingenbezoeken opgesteld. Waar de Raad voorheen in voltalligheid op een dag alle vestigingen bezocht, is besloten om per tweetal één vestiging te bezoeken waarbij de vestigingen zijn verdeeld. In het najaar zijn de vestigingen Rehoboth, Selion en het Augustinus bezocht. In het voorjaar van 2019 zullen de andere drie vestigingen op dezelfde wijze in dezelfde Raadsamenstelling gevisiteerd worden. De Raad laat zich afzonderlijk informeren door de vestigingsdirecteur, een afvaardiging van docenten en een afvaardiging van leerlingen (uit zoveel mogelijk verschillende geledingen) om zo een breder beeld te krijgen van de vestiging. In dit (school)jaar heeft de Raad als uitgangspunt voor deze gesprekken het thans geldende schoolplan genomen waarin de 7 ambities van de SCOG uiteen zijn gezet.

De directeur-bestuurder heeft de Gedrags- en integriteitscode geactualiseerd en voorgelegd aan de MR en de Raad. Deze voldoet aan de wettelijke eisen. De Raad heeft de hoop uitgesproken dat van deze klachtenregeling geen gebruik gemaakt hoeft te worden.

De Raad heeft haar eigen Reglement in februari van het verslagjaar geactualiseerd.

De Raad houdt zich tenslotte aan de wet- en regelgeving van de Wet op het Voortgezet Onderwijs (WVO), Wet Medezeggenschap op Scholen (WMS), de Wet Normering Bezoldiging Topinkomens (WNT) en de meest recente versie van de Code Goed Onderwijsbestuur VO.

4. Professionalisering

In 2017 heeft de Raad onder leiding van Verus een intensieve studiebijeenkomst gevolgd. Naar aanleiding hiervan is besloten om in 2018 geen extra scholingsdag te organiseren. De Raad laat zich door middel van haar jaarplanning informeren over de ontwikkelingen op de verschillende deelterreinen.

5. Medezeggenschapsraad (MR)

In 2018 zijn er twee overlegvergaderingen met de MR gehouden, een in het voorjaar en een in het najaar. Hierin zijn de ontwikkelingen in Hoogezand met de vestiging Rehoboth en in Winsum met de vestiging aldaar aan de orde geweest. De Raad heeft zich laten informeren door de MR hoe de samenwerkingsplannen door zowel de medewerkers die op deze vestigingen werkzaam zijn als de oudergeleding wordt ervaren. Een algemene conclusie is dat de besluitvormingsprocessen naar tevredenheid van de MR verlopen. Zij wordt volledig meegenomen in het proces en heeft hierop alle invloed gehad die mogelijk is. De leerpunten uit deze processen die vooral zien op het behoud van de onderwijskwaliteit kunnen worden meegenomen bij de vervolgtrajecten.

6. Evaluatie intern toezicht

Op 11 juli 2018 heeft de Raad haar eigen functioneren in een aparte vergadering geëvalueerd. De vaststelling dat de samenstelling van de Raad niet alleen plezierig is maar ook doeltreffend, wordt nog steeds gedeeld. Met alle kennis en ervaring van ieder lid afzonderlijk voelt de Raad zich als geheel voldoende bekwaam om zich van haar toezichthoudende rol te kwijten.

Daarnaast heeft ze haar eigen organisatie getoetst aan het rapport Intern toezicht in het VO[1] en geconstateerd dat ze de Codes en aanbevelingen die hierin staan, vooralsnog goed naleeft.

Met het aantreden van de heer Lindemulder in zijn nieuwe functie als voorzitter heeft de Raad de wijze waarop haar vergaderingen gehouden worden opnieuw onder de loep genomen. De veranderingen die zijn ingevoerd, worden als plezierig ervaren.

Tenslotte stelt de Raad opnieuw vast dat de verhouding met de directeur-bestuurder goed is en plezierig verloopt. De informatievoorziening zowel voorafgaand aan de vergaderingen als tussentijds is tijdig en adequaat. Tenslotte is er wederzijds vertrouwen en voldoende ruimte voor kritische vragen met respect voor ieders rol.

7. Samenstelling van de Raad van Toezicht

In 2018 bestond de Raad uit 7 leden. In februari 2018 heeft de Raad verschillende sollicitatierondes gehouden voor een nieuw te werven lid met een onderwijskundige achtergrond. De Raad is verheugd om met ingang van april mevrouw B.K.P. Poede-Steenbeek als nieuw lid te hebben kunnen benoemen. Mevrouw Poede -Steenbeek heeft als (extra) aandachtsgebied Onderwijs.

Met ingang van juli 2018 heeft de voorzitter, de heer Wolters, afscheid van de Raad genomen. Het algemeen lid, de heer Lindemulder, is met ingang van juli 2018 benoemd als voorzitter van de Raad.

De heren Vels en Bennink en mevrouw Terpstra hebben aangegeven nog een termijn als lid van de Raad te willen vervullen. Volgens het rooster van aftreden en de statuten is het mogelijk om de zittingstermijn van 4 jaar tweemaal te verlengen. In het licht van strategie en de verschillende ontwikkelingen in het kader van samenwerking die momenteel aan de orde komen, is het voor de Raad van belang dat continuïteit en expertise geborgd zijn.

8. Rooster van aftreden & nevenfuncties

Het volgende overzicht toont de huidige samenstelling van de Raad van Toezicht aan alsmede wanneer de zittingstermijn afloopt.

De leden van de Raad ontvangen jaarlijks eenmalig een vergoeding voor hun werkzaamheden die is gebaseerd op de richtlijnen van de VTOI.

[1] Rapport van prof.dr.ir. R. Goodijk d.d. 28 februari 2018 Intern toezicht in het Voortgezet Onderwijs: Onderzoek naar de stand van zaken, de toegevoegde waarde en mogelijke vernieuwingen.

Leden	Functie	Aandachtsgebied	Termijn	Aftredend	Nevenfunctie *
Dhr. H.J. Wolters	Voorzitter t/m 11 juli 2018	Auditcommissie Remuneratie	3e termijn, twee jaar	Afgetreden Juli 2018	Eigenaar Wolters Management Services B.V.
Dhr. J. K. Lindemulder	Voorzitter v.a. 12 juli 2018	Auditcommissie Remuneratie	1e termijn	2020	Eigenaar Lindemulder Bedrijfsadvies
Dhr. G. Vels	Vicevoorzitter	Remuneratie Identiteit	2e termijn *(2019 3e termijn)*	2019	Directeur Seacom B.V.
Dhr. A.J. Bennink	Lid	Identiteit Onderwijs	2e termijn (*2019 3e termijn)*	2019	Beleidsadviseur Alfa-college
Mw. J.F.H. Terpstra	Secretaris	Juridische zaken	1e termijn *(2019 2e termijn)*	2019	Advocaat Bout Advocaten
Dhr. K.H.J. Antuma	Lid	Auditcommissie	1e termijn	2021	
Mw. B.K.P. Poede-Steenbeek	Lid	Onderwijs	1e termijn	2022	Coördinator Onderwijs PCBO Smallingerland

* De term nevenfunctie kan verwarring wekken. In dit overzicht wordt de term gebruikt om aan te duiden welke functie de betrokkene in het dagelijks leven vervult. Het lidmaatschap van de Raad van Toezicht van de SCOG wordt als een nevenfunctie beschouwd.

Mei 2019

Jaarrekening 2018 met overige gegevens

1. Algemeen

1.1 Inleiding en algemene grondslagen

In deze jaarrekening zijn de activiteiten van de Stichting Christelijk Onderwijs Groningen en van de onder deze rechtspersoon vallende scholen verantwoord. De Stichting is statutair gevestigd in Groningen, Eenrumermaar 4.

De stichting heeft tot doel het geven van voortgezet onderwijs op christelijke grondslag in Groningen en omgeving. De stichting tracht dit doel onder meer te bereiken door:

- het besturen en beheren van een of meer scholen voor het verstrekken van voortgezet onderwijs en het verrichten van de daarmee samenhangende en de daarvan afgeleide taken, een en ander zoals bedoeld door en geregeld bij of krachtens de Wet op het voortgezet onderwijs;
- het zoeken van samenwerking in alles wat tot de belangen van het christelijk onderwijs behoort;
- het beheren van gelden en faciliteiten door de stichting verworven of haar beschikbaar gesteld, ter verwezenlijking van de voormelde doelstellingen;

en alle andere wettige middelen die voor de verwezenlijking van het doel bevorderlijk zijn.

Bij de inrichting van de jaarrekening is de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, RJ-richtlijn 660 en Titel 9 Boek 2 BW gehanteerd. De in de jaarrekening opgenomen bedragen luiden in hele euro's. In de balans is het resultaatbestemmingsvoorstel reeds verwerkt. De waardering van activa en passiva vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de betreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

1.2. Grondslagen voor waardering Activa en Passiva

1.2.1 Materiele Vaste Activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Indien de realiseerbare/ actuele waarde lager is dan de boekwaarde, is er sprake van een bijzondere waardevermindering. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. De materiële vaste activa worden lineair afgeschreven vanaf de maand van aanschaf. Als ondergrens van de te activeren activa wordt € 2500,- aangehouden. De afschrijvingen worden gebaseerd op de voor de betreffende activum geschatte gebruiksduur rekening houdend met een eventuele restwaarde.

Gehanteerde afschrijvingspercentages per categorie:

- Gebouwen nieuwbouw 40 jaar
- Verbouw 10-20 jaar
- ICT middelen 2 – 10 jaar
- Schoolmeubilair 15 jaar
- Inrichting vaklokalen 15 jaar
- Inventaris en apparatuur 10 jaar
- Machines en installaties 15-20 jaar
- Boeken 4 jaar

1.2.2 Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen voor oninbaarheid. De vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar, tenzij dit bij de toelichting op de balans anders is aangegeven.

1.2.3 Liquide middelen

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

1.2.4 Algemene Reserve

Dit betreft de niet-gebonden reserve die voortkomt uit de door (semi-)overheidsinstellingen bekostigde activiteiten. Via resultaatbestemming worden jaarlijkse overschotten in een boekjaar toegevoegd en tekorten onttrokken. De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van de Christelijke Scholengemeenschap Groningen.

1.2.5 Bestemmingsreserves

De hieronder opgenomen publieke en private reserves zijn bedoeld voor specifieke toekomstige uitgaven die uit de huidige beschikbare middelen gedekt moeten worden. Per bestemmingsreserve is aangegeven of deze is opgebouwd uit privaatrechtelijke dan wel publiekrechtelijke middelen.

1.2.6 Voorzieningen

De voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen die op balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is, waarvan de hoogte redelijkerwijs geschat kan worden en voor zover deze verplichtingen en risico's niet op activa in mindering zijn gebracht.

Voorzienig groot onderhoud

De voorziening voor de gelijkmatige verdeling van onderhoudslasten gebouwen wordt bepaald op basis van te verwachten kosten over een reeks van jaren op basis van een onderhoudsplan. Dit onderhoudsplan wordt jaarlijks geactualiseerd en indien nodig aangepast conform de nieuwste inzichten. De voorziening wordt lineair opgebouwd. De voorziening wordt gewaardeerd tegen nominale waarde. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de overgangsregeling zoals verwoord in RJO artikel 4 lid 1c.

Voorziening ambtsjubileum
Op basis van Richtlijn 271 van de Raad van de Jaarverslaggeving is een voorziening opgenomen voor verplichtingen uit hoofde van toekomstige uitkeringen bij ambtsjubilea van personeelsleden. De voorziening is opgenomen tegen contante waarde van toekomstige uitbetalingen en is afhankelijk van de ingeschatte blijf-en sterfte kans, en gemiddelde salarisstijging. De werkelijke jubilea-uitkeringen worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening duurzaam inzetbaarheid personeel.
Voor op balansdatum bestaande verplichtingen uit hoofde van de regeling duurzaam inzetbaarheid personeel is een voorziening gevormd. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde van de toekomstige uitbetalingen, waarbij rekening is gehouden met de geschatte blijf kans. Betaalde bedragen inzake de regeling duurzaam inzetbaarheid personeel worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening uitkeringsgerechtigden
Voor op balansdatum bestaande verplichtingen inzake individueel- en bovenwettelijk wachtgeld is een voorziening gevormd. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde van de toekomstige uitbetalingen, waarbij rekening is gehouden met de kans op werkhervatting. Betaalde bedragen aan het UWV worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening langdurig zieken
Voor op balansdatum bestaande verplichtingen inzake uitbetaling aan langdurig zieken is een voorziening gevormd. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde van de toekomstige uitbetalingen, waarbij gekeken is naar een eventuele kans op werkhervatting (herstel). Betaalde bedragen inzake langdurig zieken worden ten laste van deze voorziening gebracht.

1.2.7 Kortlopende schulden
Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

1.2.8 Overlopende passiva
De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

1.2.9 Pensioenen
De SCOG heeft voor haar werknemers een pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komen de werknemers die op pensioengerechtigde leeftijd recht hebben op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd.
De verplichtingen welke voortvloeien uit deze rechten aan haar personeel zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds, ABP. Aan het ABP worden premies betaald waarvan en deel door de werknemer en een deel door de werkgever wordt betaald.

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad (vermogen van het ABP/financiële verplichtingen) van het pensioenfonds dit toelaat. Per april 2019 heeft dit pensioenfonds een beleidsdekkingsgraad van 102,1 %. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad over de

laatste 12 maanden. De beleidsdekkingsgraad moet 128 % zijn (afhankelijk van rente en belegginsmix), ook mag de dekkingsgraad niet langer dan 5 jaar onder de 104,2 % liggen.
Bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 128 % moet het ABP een herstelplan opstellen om binnen maximaal 10 jaar weer een dekkingsgraad van minimaal 128% te krijgen. Indien dit niet lukt, of indien de beleidsdekkingsgraad langer dan 5 jaar lager dan 104,2 % is, dan moeten de pensioenen verlaagd worden. Een eventuele verlaging mag over maximaal 10 jaar verspreid worden. In 2017 heeft het ABP conform het ingediende herstelplan de pensioenpremies verhoogt. In 2019 zullen de pensioenen niet verlaagd worden, ook in 2020 is de kans op verlaging van de pensioenen klein. Voor 2021 is de kans op verlaging wel reëel.

Er bestaat geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bedragen in het geval van een tekort bij het ABP, anders dan het effect van hogere premies.

1.3 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen
Bij de bepaling van het exploitatiesaldo is uitgegaan van het baten en lasten stelsel. Dit betekent dat de opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Kosten hoeven nog geen uitgaven te zijn en opbrengsten nog geen inkomsten.

1.3.1 Rijksbijdragen
De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet geoormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten.
Geoormerkte OCW-subsidies met een vrij besteed overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waarvoor nog geen activiteiten zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.
Geoormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord in het jaar waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

1.3.2 Overige baten
Onder baten wordt verstaan de baten die rechtstreeks aan het jaar zijn toe te rekenen en die in het jaar als gerealiseerd kunnen worden beschouwd. Verwachte baten waarvan het niet zeker is of deze worden gerealiseerd zijn voorzichtigheidshalve niet als baten verantwoord.

1.3.3 Lasten
De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Kosten hoeven niet per definitie inkomsten te zijn.

1.3.4 Financiële baten
De financiële baten van de SCOG bestaan alleen uit rentebaten, deze worden opgenomen tegen de nominale waarde.

1.4. Kasstroom overzicht.

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij gebruik van de indirecte methode wordt de kasstroom uit de operationele activiteiten afgeleid uit het resultaat. Het resultaat waar het kasstroom overzicht van uitgaat, wordt aangepast aan de volgende posten:

- Mutaties in voorraden en operationele vorderingen en schulden, waaronder handelsdebiteuren en handelscrediteuren, voorzieningen en overlopende posten;
- Resultaatposten die geen kasstroom tot gevolg hebben in dezelfde periode;
- Resultaatposten waarvan de ontvangsten en uitgaven niet worden beschouwd als behorende tot de operationele activiteiten, maar als investeringsactiviteiten.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen.
Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

2. Balans per 31 december 2018 (na resultaat verdeling)

Activa	31 december 2018		31 december 2017	
Vaste Activa				
Materiële vaste activa	6.728.493		6.574.370	
Totaal vaste activa		*6.728.493*		*6.574.370*
Vlottende activa				
Vorderingen	488.864		413.018	
Liquide middelen	9.315.156		9.352.335	
Totaal vlottende activa		*9.804.020*		*9.765.353*
Totaal activa		**16.532.512**		**16.339.723**

Passiva	31 december 2018		31 december 2017	
Eigen vermogen	9.919.152		9.654.620	
Voorzieningen	3.322.632		3.476.693	
Kortlopende schulden	3.290.728		3.208.409	
Totaal passiva		**16.532.512**		**16.339.723**

3. Staat van Baten en Lasten

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
Baten			
Rijksbijdragen	27.201.477	26.333.336	25.988.649
Overige overheidsbijdragen	-	15.000	17.768
Overige baten	1.470.609	1.143.189	1.294.438
Totaal baten	28.672.087	27.491.525	27.300.855
Lasten			
Personeelslasten	22.297.335	21.647.282	21.652.800
Afschrijvingen	1.182.625	1.310.127	1.155.240
Huisvestingslasten	1.629.773	1.710.950	1.590.178
Overige lasten	3.301.403	2.835.713	2.654.440
Totaal lasten	28.411.155	27.504.072	27.052.0658
Saldo baten en lasten	260.931	12.546	248.197
Financiële baten en lasten	3.601	15.000	12.742
Resultaat	264.532	2.454	260.939
Belastingen	-	-	-
Resultaat na belastingen	264.532	2.454	260.939
Aandeel derden in het resultaat	-	-	-
Nettoresultaat	**264.532**	**2.454**	**260.939**

4. Kasstroomoverzicht

	2018		2017	
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo Baten en Lasten	260.931		248.197	
Aanpassingen voor:				
Afschrijvingen	1.182.624		1.155.241	
Mutaties voorzieningen	154.061-		120.003-	
Veranderingen in vlottende middelen:				
Vorderingen (-/-)	75.846-		98.105-	
Schulden	82.319		237.808-	
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties:		1.295.968		1.859.354
Ontvangen interest	3.601		12.742	
		3.601		12.742
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten:		1.299.570		1.872.096
Investeringen in MVA (-/-)	1.323.068-		1.631.764-	
Desinvesteringen in MVA	13.679-			
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten:		1.336.747-		1.631.764-
Mutatie liquide middelen		37.179-		240.333
Beginstand liquide middelen	9.352.335		9.112.004	
Mutatie liquide middelen	-37.179		240.333	
Eindstand liquide middelen		9.315.156		9.352.336

Zie voor de toelichting onder de algemene grondslagen.

De mutatie liquide middelen (-37.179,-) komt overeen met de mutatie van de stand van de liquide middelen tussen 31-12-2017 en 31-12-2018.

5. Toelichting op de balans per 31 december 2018

5.1. Activa

5.1.1 Materiële vaste activa

Materiele vaste activa				*Mutaties 2018*		
	Cumulatieve aanschafwaarde per 1 januari 2018	Cumulatieve afschrijvingen tot en met 1 januari 2018	Boekwaarde per 1 januari 2018	Investeringen	Des-investeringen	Afschrijvingen
Gebouwen en terreinen	4.431.708	2.058.889	2.372.819	275.846	13.679-	100.107
Inventaris en apparatuur	9.540.817	5.959.736	3.581.081	789.620	-	791.425
Overige vaste activa	1.486.882	886.413	620.469	257.603	-	291.092
Materiële vaste activa	15.459.408	8.885.038	6.574.369	1.323.068	13.679 -	1.182.624

Ten behoeve van een beter inzicht zijn waar nodig de vergelijkende cijfers 2017 aangepast.

Materiele vaste activa		
Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2018	Cumulatieve afschrijvingen tot en met 31 december 2018	Boekwaarde per 31 december 2018
4.707.554	2.158.996	2.562.237
10.330.437	6.751.161	3.579.276
1.744.485	1.157.505	586.980
16.782.476	10.067.662	6.728.493

De balanspost gebouwen en terreinen bestaat voornamelijk uit de investeringen en verbouwingen door de SCOG in de scholen (met name Selion, Kluiverboom en het Bestuursbureau). De inventaris, apparatuur en leermiddelen zijn reguliere investeringen in het onderwijs. De desinvestering betreft de vrijval van de egalisatierekening.

5.1.2 Vorderingen

Vorderingen		
	31 december 2018	31 december 2017
Debiteuren	293.012	44.163
OCW	1	1
Studenten deelnemers en cursisten	101.638	80.230
Overige overheden	0	1.630
Overige vorderingen	41.214	176.145
Te ontvangen interest	2.451	0
Overlopende activa	81.292	134.903
Voorziening wegens oninbaarheid vorderingen	30.746-	24.055-
Vorderingen	488.864	413.018

Het verschil in de post debiteuren valt te verklaren door de verzending van een aantal grote facturen in verband met de verrekening van huisvestingslasten van twee gedeelde panden. Deze facturen zijn in tegenstelling tot voorgaand jaar vlak voor het einde van het boekjaar verzonden.

De vordering van 1,- op OCW heeft betrekking op de bekostiging over de periode augustus - december 2005. Als gevolg van de overgang van de bekostiging van schooljaar naar kalenderjaar per 1/1/2006 zal deze vordering naar verwachting niet worden uitbetaald. Formeel blijft de vordering van 1.365.234 op OCW bestaan. Teneinde echter te komen tot een reële weergave van het weerstandsvermogen is de vordering op € 1 na afgeboekt. Zie Regeling onvoorziene gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging VO 2018.

Het grote verschil in de post overige vorderingen wordt voornamelijk veroorzaakt door de rekening nog te ontvangen bedragen. Een grote jaarlijkse vordering op een andere onderwijsinstelling is dit jaar in het lopende boekjaar verzonden en vorig jaar niet. In het algemeen zijn facturen dit jaar eerder verzonden waardoor er minder gebruik is gemaakt van deze rekening.

Ook de overige overlopende activa zijn lager, er is meer gebruikt gemaakt van het periode verdeel systeem bij het boeken van de facturen. Hierdoor is de post vooruitbetaalde lasten veel lager, in plaats hiervan wordt transitorische posten gebruikt.

De voorziening vorderingen wegens oninbaarheid op debiteuren en studenten bestaat uit:

- 95% van de vorderingen die bij het incassobureau liggen
- 25% van de vorderingen die wij hebben aan openstaande ouderbijdragen
- 10% van vorderingen die wij hebben op meerdaagse reizen
- 100% van de overige nog openstaande vorderingen

Alle dossiers met vorderingen van voor 2014 die lagen bij ons voormalig incassobureau zijn gesloten. Een groot deel van deze vorderingen was al afgeboekt. Hierdoor is een gedeelte van de voorziening vrijgevallen.

De eventuele nog openstaande kosten van deze vorderingen zijn door de CSG op zich genomen.

	31 december 2018	31 december 2017
15800 - Vooruitbetaalde lasten	10.146	102.284
15820 - Voorschot lonen / vordering personeel	-	-
15822 - Rekening courant (Youforce)	-	277
15840 Transitorische posten	65.631	-
15890 - Overige overlopende activa	5.516	32.342
Overlopende activa	81.292	134.903

Liquide middelen

	31 december 2018	31 december 2017
Kasmiddelen	6.479	6.465
Tegoeden op bankrekeningen	9.308.677	9.345.870
Liquide middelen	9.315.156	9.352.335

Zie het kasstroomoverzicht voor de mutatie van de liquide middelen tussen 31-12-2017 en 31-12-2018.

De looptijd voor deze producten is niet langer dan 3 maanden waardoor de CSG voldoet aan de kaders van de regeling van de minister en aan haar eigen Treasurystatuut.

Treasurystatuut

De SCOG heeft op 21 juni 2017 een Treasurystatuut vastgesteld. Voor geheel 2018 geldt dat de SCOG geen lang lopende beleggingen heeft en is reeds conform het in 2018 vastgestelde statuut gehandeld. Dit nieuwe statuut voldoet aan de regeling beleggen, lenen en derivaten 2016 van het ministerie OCW.

5.2 Passiva

5.2.1 Eigen vermogen

Eigen vermogen				
	Stand per 31 december 2017	**Resultaat**	**Overige mutaties**	**Stand per 31 december 2018**
Algemene reserve	5.819.363	345.511		6.164.874
Bestemmingsreserve publiek	3.436.633	80.979-		3.355.654
Bestemmingsreserve privaat	398.624	-		398.624
Eigen Vermogen	**9.654.620**	**264.532**	**-**	**9.919.152**
Uitsplitsing				
21150 - Algemene reserve	5.819.363	345.511	-	6.164.874
Algemene reserve	5.819.363	345.511	-	6.164.874
21210 - Bestemmingsreserve personeel	136.652	-		136.652
21212 - Bestemmingsreserve BAPO	165.482	36.951-		128.531
21305 - Bestemmingsreserve publiek	3.134.499	44.028-		3.090.471
Bestemmingsreserve publiek	3.436.633	80.979-		3.355.654
21300 - Bestemmingsreserve privaat	398.624	-	-	398.624
Bestemmingsreserve privaat	398.624	-	-	398.624

Jaarlijks is er een onttrekking uit de bestemmingsreserve publiek voor de afschrijvingskosten van de eigen investeringen in de Kluiverboom en het Bestuursbureau aan de Eenrumermaar.

De bestemmingsreserve Bapo loopt langzaam leeg vanwege opname van spaarbapo.

Als gevolg van de onttrekkingen uit de bestemmingsreserves wordt er 345.511 gedoteerd aan de Algemene reserve.

Algemene Reserve

De Algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van de Stichting Christelijk Onderwijs Groningen. Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemmingen van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de toegerekende baten en werkelijk gemaakte lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht.

Bestemmingsreserves (publiek en privaat)

De hieronder opgenomen publieke en private reserves zijn bedoeld voor specifieke toekomstige uitgaven die uit de huidige beschikbare middelen gedekt moeten worden. De bestemmingsreserves worden nog steeds gebruikt voor de uitgaven waarvoor zijn destijds bestemd zijn.

Publiek

Personeel

De bestemmingsreserve personeel is bedoeld om kosten op te vangen die samenhangen met fricties met het personeel.

Bapo

Als gevolg van de stelselwijziging per 1 januari 2010 zijn voor de uitgaven met betrekking tot het (flexibele) Bapoverlof gereserveerde gelden in de bestemmingsreserve Bapo ondergebracht. De bestemmingsreserve Bapo is bedoeld om de kosten van de niet opgenomen Bapo rechten uit het verleden te betalen. De reserve betreft uitsluitend nog niet opgenomen Bapo rechten uit de afgelopen jaren. De Bapo reserve is het saldo van de gespaarde uren, gebaseerd op in cao vastgelegd uurtarief.

Nieuwbouw

In verband met de stelselwijziging per 1 januari 2008 zijn voor de nieuwbouw bestemde doelsubsidies in een bestemmingsreserve nieuwbouw ondergebracht. De bestemmingsreserve is bedoeld om de afschrijvingskosten van onze eigen investeringen in de nieuwbouw te bekostigen. Uit de bestemmingsreserve nieuwbouw heeft in 2018 een onttrekking plaatsgevonden van de afschrijving (19.500,-) van de eigen investering in het pand aan de Kluiverboom.

Bestuursbureau

De bestemmingsreserve bestuursbureau is bestemd voor de afschrijvingskosten van het nieuw gebouwde pand aan de Eenrumermaar en is in 2011 gevormd. Uit de nieuwbouwreserve bestuursbureau is het bedrag van de afschrijving 2018 van het bestuursbureau (24.578) onttrokken.

Groninger gelden

De bestemmingsreserve Groninger gelden is in 2012 gevormd met een bijdrage die we in 2012 hebben ontvangen van de Gemeente Groningen. Dit dient ingezet te worden voor de kwaliteit van het onderwijs. Eind 2013 zijn laptopkarren aangeschaft. Deze zijn inmiddels volledig afgeschreven, er zijn nog geen verdere uitgaven gedaan vanuit de Groninger gelden.

Privaat

Er heeft zich geen mutatie voorgedaan op de bestemmingsreserve ouderbijdragen, noch op de bestemmingsreserve boekenfonds.

Reserve ouderbijdragen

De reserve Verenigingskapitaal/ ouderbijdrage kan gemuteerd worden indien de kosten met betrekking tot de zaken die gedaan worden met de ouderbijdrage en de opbrengsten van de ouderbijdrage verschillend zijn. Het betreft een private reserve.

Reserve boekenfonds

De reserve boekenfonds kan gemuteerd worden indien er een verschil ontstaat in begrote en werkelijke kosten van boeken of indien het budget voor leermiddelen lager is dan de uitgaven voor leermiddelen. Het betreft een private reserve.

5.2.2 Voorzieningen

Voorzieningen

	Stand per 31 december 2017	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	Rente mutatie (bij contante waarde)	Stand per 31 december 2018	Kortlopend deel < 1 jaar	Langlopend deel > 1 jaar
Personele voorzieningen	1.542.653	355.080	252.273	108.544	48.604	1.585.519	447.959	1.137.561
Voorziening voor groot onderhoud	1.934.040	342.025	538.952	-	-	1.737.113	449.125	1.287.988
Voorzieningen	3.476.693	697.105	791.225	108.544	48.604	3.322.632	897.084	2.425.549
Uitsplitsing								
22100 - Voorziening jubilea	433.445	55.471	47.640	-	48.604	489.880	26.167	463.713
22101 - Voorziening spaarverlof	219.028	5.729	19.060	-	-	205.698	-9.576	215.274
22190 - Overige personele voorzieningen	890.179	293.880	185.573	108.544	-	889.941	431.368	458.574
Personele voorzieningen	1.542.653	355.080	252.273	108.544	48.604	1.585.519	447.959	1.137.561
22300 - Voorziening groot onderhoud	1.934.040	342.025	538.952			1.737.113	449.125	1.287.988
Voorziening voor groot onderhoud	1.934.040	342.025	538.952			1.737.113	449.125	1.287.988

Er is een stijging te zien in de voorziening jubilea vanwege de verlaging van de disconteringsvoet van 2.5% naar 2% (31.534), het aanpassen van de jaarlijkse salarisstijging van 2% naar 2.3% (17.070) en vanwege een hoger gemiddeld dienstverband (55.471). Het disconteringspercentage is gebaseerd op de van overheidswege vastgestelde risicovrije reële discontovoet in maatschappelijke kosten -/- baten analyse voor investeringsprojecten.

De voorziening Spaarverlof daalt in 2018 ligt vanwege opname in verband met ontslag of pensionering.

De personele voorzieningen blijft praktisch gelijk, terwijl een stijging begroot is. Dit valt te verklaren door het niet meer opnemen van de transitievergoeding in de voorziening langdurig zieken. Dit is gedaan omdat zowel de Tweede als de Eerste kamer hebben ingestemd met het wetsvoorstel om met terugwerkende kracht tot 1 juli 2015 de betaalde transitievergoeding te compenseren.

Onderhoud voorziening
De onderhoudsvoorziening is gevormd ter egalisatie van uitgaven voor planmatig onderhoud. Deze voorziening is onderbouwd door een meerjarig onderhoudsplan en vertaald naar de financiële effecten over een periode van 10 jaar.
Het kortlopende deel, dat binnen een jaar uitgevoerd zal gaan worden, volgt uit het onderhoudsplan. De grondslag voor de bepaling van de voorziening is het nieuwe onderhoudsplan 2018-2027 (effect 291.000 over 10 jaar). De dotatie is in 2018 vastgezet voor de komende 5 jaar op 342.000, tenzij uit het meerjarig onderhoudsplan blijkt dat eerdere aanpassing van de dotatie noodzakelijk is.

5.3 Kortlopende schulden

Kortlopende schulden

	31 december 2018	31 december 2017
Crediteuren	500.591	474.469
Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.019.441	1.026.872
Schulden ter zake van pensioenen	282.644	265.067
Overige schulden	50.068	58.129
Vooruit ontvangen subsidie OCW/EZ	221.134	43.335
Vooruit ontvangen bedragen	283.134	272.564
Vakantiegeld en vakantiedagen	890.437	863.890
Overlopende passiva	43.280	204.083
Kortlopende schulden	3.290.728	3.208.409

De kortlopende schulden zijn € 82.319 hoger dan vorig jaar. Dit wordt vooral veroorzaakt door de post vooruit ontvangen subsidie OCW/EZ vanwege de aanvullende bekostiging technisch vmbo die in 2018 nog niet is besteed. Verder is veel minder gebruik gemaakt van de post overlopende passiva.

5.4 Model G verantwoording subsidies

G1. VERANTWOORDING VAN SUBSIDIES ZONDER VERREKENINGSCLAUSULE

(Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a en EL&I regelingen betrekking hebben op de EL&I subsidies)

		Toewijzing	Prestatie
Omschrijving	**Kenmerk**	**Datum**	**afgerond**
Regeling lerarenbeurs voor scholing en zijinstroom 2009-2018	853024-1	23-08-2017	ja
Regeling lerarenbeurs voor scholing en zijinstroom 2009-2018	929582-1	29-08-2018	nee
Regeling lerarenbeurs voor scholing en zijinstroom 2009-2018	933853-1	20-11-2018	nee
Regeling aanvullende bekostiging technisch vmbo 2018 en 2019	923640-2	21-11-2018	nee
Regeling lente- en zomerscholen VO 2018	lenzo 18240	14-05-2018	Ja
Regeling lente- en zomerscholen VO 2018	lenzo 18241	14-05-2018	ja

6. Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Binnen de SCOG is sprake van de volgende niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen:

Vordering OCW
De vordering van 1,- op OCW heeft betrekking op de bekostiging over de periode augustus - december 2005. Als gevolg van de overgang van de bekostiging van schooljaar naar kalenderjaar per 1/1/2006 zal deze vordering naar verwachting niet worden uitbetaald. Formeel blijft de vordering van € 1.365.234 op OCW bestaan. Teneinde echter te komen tot een reële weergave van het weerstandsvermogen is de vordering op 1,- na afgeboekt. Zie Regeling onvoorziene gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging VO 2018.

Leermiddelen
Voor de afname van de leermiddelen is een contract afgesloten waarin prijsafspraken zijn vastgelegd. De duur van het contract is 2 jaar, jaarlijks te verlengen voor de periode van 1 schooljaar. In 2018 en 2019 is dit contract verlengd. De contractwaarde bedraagt ongeveer 600.000,- per jaar.

Schoonmaak
In 2017 is na aanbesteding een nieuw contract afgesloten voor de duur van 4 jaar. De contractwaarde bedraagt ongeveer 270.000,- per jaar.

Energie
De levering van gas en elektriciteit is Europees aanbesteed, per 1 januari 2015 is een 6 jarig contract afgesloten. In het contract zijn prijsafspraken gemaakt, de contractwaarde bedraagt ongeveer 320.000,- per jaar.

Inhuur personeel
Voor de inhuur van personeel zijn met ingang van augustus 2018 twee nieuwe contracten afgesloten, beide met een looptijd van 2 jaar. De totale contractwaarde bedraagt ongeveer 300.000,- per jaar.

Reprografie
Voor alle scholen is een onderhouds- en verbruikscontract afgesloten met een looptijd van 4 jaar. De contractwaarde bedraagt ongeveer 30.000 per jaar.

Voor de hardware en software
Voor de hardware en software zijn diverse contracten afgesloten waarin prijsafspraken zijn vastgelegd. De looptijd van deze contracten is 1 tot 5 jaar. Een deel van de contracten is Europees aanbesteed. De gezamenlijke contractwaarde bedraagt ongeveer 1.100.000,- in 2018.

7. Toelichting op staat van baten en lasten

7.1 Baten

7.1.1 Overheidsbijdragen

Rijksbijdragen	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
Normatieve Rijksbijdragen	24.800.851	24.186.231	24.059.446
Overige subsidies OCW	580.006	507.799	590.046
Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdrage SWV	1.820.620	1.639.306	1.339.157
Rijksbijdragen	27.201.477	26.333.336	25.988.649

De totale Rijksbijdrage is ongeveer 868.000,- hoger dan begroot, hiervan bestaat ongeveer 614.000,- uit een stijging van de Normatieve Rijksbijdragen en ongeveer € 180.000,- uit een stijging van de doorbetaling Rijksbijdrage SWV.

De verhoging van de Rijksbijdrage komt met name door een hogere personele bekostiging. In november 2018 is er een herziene beschikking personeel afgegeven met hierin een verhoging van de GPL (2,61%) ter compensatie voor salarisverhoging en de eenmalige uitkering. Ook de bekostiging van de exploitatie is in 2018 verhoogd (1,59%). De bijdrage Prestatiebox per leerling is verhoogd van € 295,- naar € 315,50 per leerling.

De begroting van de totale bijdrage SWV is een samengestelde begroting van het Samenwerkingsverband VO 20.01 en het Samenwerkingsverband Groningen Ommelanden V(S)O 20.02. Voor het SWV 20.02 zijn de begrotingscijfers gebaseerd op de uitbetaling over het voorgaande jaar. Voor het SWV 20.01 is de begroting gebaseerd op de beschikking van 2017-2018 en moet voor de 2e helft van 2018 een inschatting worden gemaakt. De samenwerkingsverbanden hebben de vergoeding per leerling over de hele linie (basis, OPP-leerrendement en OPP overig) meer verhoogd dan verwacht.

Overige overheidsbijdragen en -subsidies	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
Overige overheidsbijdragen (gemeente)	-	15.000	17.768
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	-	15.000	17.768

De subsidie voor maatschappelijke stage wordt sinds 2017 niet meer door het ministerie OCW/EZ verstrekt. De gemeente Hoogezand verstrekt voor de vestiging Rehoboth nog wel een bijdrage voor de maatschappelijke stage, maar in verband met de gemeentelijk herindeling is niet duidelijk of deze bijdrage nog verstrekt gaat worden.

Overige baten

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
Verhuur	7.187	4.300	6.437
Detachering Personeel	237.108	98.664	98.095
Ouderbijdrage	661.293	570.312	637.030
Catering (opbrengst kantine)	70.070	60.000	69.543
Overige	494.952	409.914	483.333
Overige baten	1.470.609	1.143.189	1.294.438

De stijging in de detacheringsbaten wordt voornamelijk veroorzaakt door de detachering van twee medewerkers van de CSG Rehoboth, vooruitlopend op de samenvoeging met het Dr. Aletta Jacobs College en de uitbreiding van uren detachering van een andere medewerker van deze school naar de vakbond.

Ook de ouderbijdrage is hoger dan begroot, maar wel in lijn met voorgaande jaren, dit komt door dat rekening wordt gehouden met een bepaald percentage derving.

De stijging in de overige baten wordt veroorzaakt door de plaatsing van externe leerlingen.

7.2 Lasten

7.2.1 Personele lasten

Personele lasten			
	Werkelijk 2018	**Begroting 2018**	**Werkelijk 2017**
Lonen salarissen sociale lasten en pensioenlasten	21.360.386	20.608.182	20.916.033
Overige personele lasten	942.399	1.166.361	912.621
Uitkeringen die personeelslasten verminderen	93.713	127.261	175.854
Personele lasten	22.209.073	21.647.282	21.652.800
Uitsplitsing			
Brutolonen en salarissen	*16.549.401*	*20.608.185*	*16.106.978*
Sociale lasten	*2.362.011*		*2.269.353*
Pensioenpremies	*2.448.974*		*2.343.381*
Lonen en salarissen	21.360.386	20.608.185	20.719.712
dotaties voorzieningen	85.162	185.500	204.159
personeel niet in loondienst	435.813	550.894	313.448
overige	421.425	435.470	395.015
Overige personele lasten	942.399	1.166.364	912.621

De personele lasten zijn door een tweetal oorzaken hoger dan we hadden ingeschat.
De salarissen zijn conform de nieuwe cao per 1 juni 2018 met 2,35% gestegen en de medewerkers hebben een eenmalige uitkering ontvangen in oktober. Tevens zijn de pensioenpremies meer gestegen dan begroot. Doordat we met meer leerlingen dan begroot het nieuwe schooljaar zijn gestart hebben we 1,2 fte meer ingezet (€ 85.500).

De overige personele lasten liggen lager dan begroot. Dit komt onder andere doordat we minder externen hebben ingehuurd dan verwacht, ter vervanging van een zieke of zwangere medewerker. Daarnaast hebben we minder externe adviseurs ingehuurd dan begroot. Tot slot is het niet meer noodzakelijk om de transitievergoeding op te nemen in de voorziening langdurig zieken.

Gemiddeld aantal Fte			
	2019	2018	2017
Directie	7	9	9
OOP	79	74	75
OP	215	217	220
Totaal	301	300	304

7.2.2 Afschrijvingslasten

	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
Afschrijving op materiële vaste activa	1.182.624	1.310.129	1.155.240
gebouwen en verbouwingen	*100.107*	*107.291*	*89.551*
inventaris en apparatuur	*791.425*	*927.288*	*722.651*
leermiddelen/boeken	291.092	275.551	343.039
Afschrijvingslasten	1.182.624	1.1310.129	1.155.240

Het verschil in de afschrijvingslasten wordt voornamelijk veroorzaakt door de afschrijvingslasten van ICT (132.000,-). Dit is voornamelijk veroorzaakt door het uitstellen van een investering in telefonie en doordat de investering in laptops en werkplekken voordeliger is uitgevallen door een keuze voor ander en refurbished materiaal.

7.2.3 Huisvestingslasten

Huisvestingslasten	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
Huurlasten	63.083	59.750	66.818
Verzekeringslasten	1.959	4.500	4.992
Onderhoudslasten	332.909	422.100	284.312
Lasten voor energie en water	359.113	349.900	290.823
Schoonmaakkosten	434.376	412.750	429.609
Belastingen en heffingen	50.063	60.000	57.213
Dotatie onderhoudsvoorziening	342.025	342.025	388.171
Overige huisvestingslasten	46.247	59.925	68.239
Huisvestingslasten	1.629.773	1.710.950	1.590.178

Het verschil tussen de begrote huisvestingslasten en de werkelijke huisvestingslasten, wordt met name veroorzaakt door lagere onderhoudslasten. Vanwege de overheveling van de kleinere posten voor onderhoud vanuit de voorziening naar onderhoud gebouwen, installaties, terreinen en onderhoudscontracten is ruim begroot door een post onvoorzien op te nemen. Ook zijn een aantal geplande vervangingen niet door gegaan (niet dringend noodzakelijk). De schoonmaakkosten zijn hoger in verband met verbouwingswerkzaamheden waardoor tussendoor extra schoonmaakwerkzaamheden zijn gedaan.

7.2.4 Overige lasten

Overige lasten			
Overige lasten	**Werkelijk 2018**	**Begroting 2018**	**Werkelijk 2017**
Administratie- en beheer lasten	331.311	216.649	220.957
Inventaris en apparatuur	1.065.381	868.574	648.132
Leer- en hulpmiddelen	716.347	615.178	663.449
Dotatie overige voorzieningen	22.865	10.000	14.851
Overige lasten	1.165.499	1.125.311	1.107.050
Overige lasten	3.301.403	2.835.713	2.654.440

De overige lasten zijn over de hele linie hoger dan verwacht. Het verschil in de administratie en beheer lasten (115.000) wordt onder andere veroorzaakt door hogere PR lasten (45.000) in verband met de ontwikkeling en implementatie van nieuwe vormgeving en extra PR werkzaamheden vanwege de samenwerking tussen CSG Winsum met het Hogeland college en Terra Winsum. Ook de juridische kosten zijn hoger dan begroot (40.000) vanwege een langdurige juridische procedure en onderzoekskosten n.a.v. een klacht. Tot slot zijn de overige administratielasten hoger uitgevallen (20.000), dit komt door de kosten die zijn gemaakt voor het sluiten van dossiers van hele oude vorderingen ouderbijdrage van ons voormalig incassobureau.

Het verschil in leer- en hulpmiddelen (101.000) zit zowel in de aanschaf van werkboeken en licenties als in de leermiddelen secties. Dit komt doordat uitgevers de leerboeken en werkboeken hebben gecombineerd tot leer-werkboeken, deze gaan korter mee en moeten vanwege verlopen licenties vaak na 1 jaar al weer vervangen worden. Ook de leermiddelen sectie (43.000) is hoger dan begroot, maar niet veel meer dan voorgaand jaar.

De kosten voor ICT zijn hoger (195.000) doordat een investering in nieuwe printers naar voren is gehaald en ten laste van de exploitatie zijn geboekt. Tevens is een nieuw, niet begroot, betaalsysteem voor digitaal betalen in de kantines aangeschaft.
Tot slot hebben we meer leerlingen dan begroot uitbesteed naar andere scholen.

Specificatie honorarium accountant	**Werkelijk 2018**	**Begroting 2018**	**Werkelijk 2017**
Onderzoek jaarrekening 2016	-	-	20.951
Onderzoek jaarrekening 2017	25.472	-	-
Onderzoek jaarrekening 2018	6.050	30.000	
Andere controle opdracht	-	-	7.865
Fiscale adviezen	-	-	-
Andere niet controle dienst	1.815		
Accountantslasten	33.337	30.000	28.816

De bovenstaande accountantshonoraria zijn ten laste gebracht van het resultaat en betreffen uitsluitend de werkzaamheden uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in art.1, lid 1 Wta. Voor het onderzoek van de jaarrekening 2018 zijn op het moment van schrijven van de jaarrekening een voorschot in rekening gebracht. De overige kosten zijn in rekening zijn gebracht voor de jaarrekening van 2017 en de overdracht van dossier accountant.

8. Financiële baten en lasten

Financiële baten en lasten	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
Rentebaten	3.601	15.000	12.742
Financiële baten en lasten	3.601	15.000	12.742

Door de aanhoudend lage rentestand zijn de rentebaten lager dan begroot.

9. Verplichte toelichting

Model E: Verbonden partijen

Er is geen sprake van verbonden partijen in 2018.

Algemeen
De stichting maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de stichting blootstelt aan markt- en/of kredietrisico's. Deze betreffen financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen. De stichting handelt niet in financiële derivaten en heeft procedures en gedragslijnen om de omvang van het kredietrisico bij elke tegenpartij of markt te beperken. Bij het niet nakomen door een tegenpartij van aan de stichting verschuldigde betalingen blijven eventuele daaruit voortvloeiende verliezen beperkt tot de marktwaarde van de desbetreffende instrumenten. De contractwaarde of fictieve hoofdsommen van de financiële instrumenten zijn slechts een indicatie van de mate waarin van dergelijke financiële instrumenten gebruik wordt gemaakt en niet het bedrag van de krediet- of marktrisico's.

Kredietrisico
De stichting loopt kredietrisico over leningen en vorderingen opgenomen onder debiteuren en overige vorderingen en liquide middelen. Het maximale kredietrisico dat de stichting loopt, bedraagt de boekwaarde van deze financiële instrumenten. De blootstelling aan kredietrisico van de stichting wordt hoofdzakelijk bepaald door de individuele kenmerken van de afzonderlijke debiteuren. De vorderingen uit hoofde van handelsdebiteuren zijn voornamelijk geconcentreerd op onderwijs gerelateerde instellingen en ondernemingen. Indien er sprake is van een kredietrisico, is deze voorzien.

Renterisico en kasstroomrisico
Het beleid van de stichting is om te financieren o.b.v. kortlopende financiering. De overige vorderingen en schulden zijn niet rentedragend of het rente-effect is van verwaarloosbare betekenis. De onderneming loopt hierdoor een beperkt renterisico over de vorderingen en schulden. De stichting heeft als beleid om geen afgeleide financiële instrumenten te gebruiken.

Liquiditeitsrisico
Het bestuur ziet erop toe dat voor de onderneming steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen en dat tevens voldoende financiële ruimte onder de beschikbare faciliteiten blijft.
Dit doen zij middels de managementrapportage. Liquide middelen omvatten kasgelden en tegoeden op bank – en girorekeningen. De liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. De boekwaarde benadert de waarde in het economisch verkeer. De liquide middelen staan ter vrije beschikking aan de organisatie. Met ingang van 2017 wordt de liquiditeitspositie gemonitord door overzichten in de kwartaalrapportages.

Reële waarde
De reële waarde van de in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder kasmiddelen, kortlopende vorderingen en schulden e.d. benadert de boekwaarde daarvan.

WNT-verantwoording 2018 SCOG

De WNT is van toepassing op SCOG. Het voor SCOG toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2018 € 146.000 De verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op SCOG van toepassing zijnde regelgeving: Sectorale regeling onderwijs (VO).

In 2018 behaalt de SCOG in totaal 12 complexiteitspunten op basis van instellingskenmerken. Bij het driejaarsgemiddelde totale baten per kalenderjaar behaalt SCOG 6 complexiteitspunten.
Bij het driejaarsgemiddelde aantallen bekostigde leerlingen behaalt SCOG 3 complexiteitspunten. Bij het gewogen gemiddelde van de onderwijssoorten behaalt SCOG 3 complexiteitspunten. Het bezoldigingsmaximum in 2018 voor SCOG is € 146.000,-- (Bezoldigingsklasse D).

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

bedragen x € 1	**Benders, A.L.M.**
Functiegegevens	Directeur/bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	126.013
Beloningen betaalbaar op termijn	18.266
Subtotaal	*144.279*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	146.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Totale bezoldiging	144.279
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Gegevens 2017	
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	120.821
Beloningen betaalbaar op termijn	17.184
Subtotaal	*138.005*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	141.000
Totale bezoldiging	138.005

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

bedragen x € 1	Wolters, H.J.	Lindemulder, J.K.	Vels, G.
Functiegegevens	Voorzitter	Voorzitter/lid	Vicevoorzitter
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 – 31/07	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	2.551	3.252*	2.627
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	12.775	17.641	14.600
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2017			
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	4.122	5.156**	7.622**
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	21.150	17.038	14.100

*De vergoeding van J.K. Lindemulder voor 2018 is gebaseerd op 7 maanden “lid” en 5 maanden als “voorzitter”.

**De vergoeding van J.K. Lindemulder in 2017 bestaat uit de vergoedingen van het fiscale jaar 2016 en het fiscale jaar 2017. De vergoeding van G. Vels in 2017 bestaat uit de vergoedingen voor de fiscale jaren 2015, 2016 en 2017.

bedragen x € 1	Terpstra, J.F.H.	Bennink, A.J.	Antuma, K.H.J.
Functiegegevens	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1– 31/12	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	2.627	2.627	2.627
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	14.600	14.600	14.600
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2017			
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 – 31/12	1/1 – 31/12	1/2 – 31/12
Bezoldiging			
Totale bezoldiging	5.122**	5.122**	2.438
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	14.100	14.100	12.925

**De vergoedingen van J.F.H. Terpstra en A.J. Bennink in het fiscale jaar 2017 bestaat uit de vergoedingen van de fiscale jaren 2016 en 2017.

bedragen x € 1	Poede-Steenbeek, B.K.P.
Functiegegevens	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/4– 31/12
Bezoldiging	
Totale bezoldiging	2.004
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	10.949
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.
Gegevens 2017	
Aanvang en einde functievervulling in 2017	n.v.t.
Bezoldiging	
Totale bezoldiging	n.v.t.
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	n.v.t.

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2018 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen. Er zijn in 2018 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

Het bezoldigingsmaximum voor de Directeur/bestuurder is voor 2018 vastgesteld op € 146.000,- voor een volledig dienstverband. De bezoldiging van de leden van de Raad van Toezicht bestaat uit de verstrekte vergoedingen. Het bezoldigingsmaximum voor de voorzitter en leden van de Raad van Toezicht bedraagt in 2018 15% respectievelijk 10% van het voor de betreffende rechtspersoon of instelling geldende bezoldigingsmaximum.

10. Gebeurtenissen na balansdatum

In 2018 hebben er geen gebeurtenissen plaatsgevonden die niet verwerkt zijn in de jaarrekening dan wel die noemenswaardig zijn voor deze jaarrekening, welke voor de opmaak van de jaarrekening d.d. 20 mei 2019, dan wel voor het vaststellen van de jaarrekening d.d. 20 juni 2019 bekend waren.

Overige gegevens

Controleverklaring

Afier auditors

Handelsweg 16D
9482 WE Tynaarlo
Postbus 67
9480 AB Vries

T (0592) 53 09 53
info@afier.com
afier.com

KvK 02086462
BTW 8138.33.991.B01
IBAN NL55INGB0669748528

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: Raad van Toezicht van Stichting Christelijk Onderwijs Groningen

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons Oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Christelijk Onderwijs Groningen te Groningen gecontroleerd.

Naar ons oordeel:
- Geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Christelijk Onderwijs Groningen op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de staat van baten en lasten over 2018;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Christelijk Onderwijs Groningen zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie.

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die o.a. bestaat uit het bestuursverslag en de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:
- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijzingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018 en de Nederlandse Standaard 720.
Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening.
Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorden baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.
In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voor te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Tynaarlo, 17 juni 2019

Afier Auditors B.V.

w.g.

drs. J.H. Kreuze RA/RE

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn

  het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur*3) en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Voorstel tot bestemming van het resultaat

Vanuit de statuten zijn geen nadere bepalingen opgenomen met betrekking tot de bestemming van het resultaat.
Het voorstel voor de resultaatbestemming is als volgt:

Resultaat 2018	
€ 345.511	toevoegen aan de algemene reserve
€ 80.979-	onttrekken aan bestemmingsreserve publiek
€ 264.532	totale resultaatverdeling

Gegevens organisatie

Naam:	Stichting Christelijk Onderwijs Groningen
KvK-nummer:	40026490
Bezoekadres:	Eenrumermaar 4, 9735 AD Groningen
Postadres:	Postbus 9475, 9743 BG Groningen
Telefoonnummer:	050-5742766
Emailadres:	bestuur@csg.nl
Website:	www.csg.nl
Directeur/bestuurder:	Drs. A.L.M. Benders